

ES Traveller

Eesti reisiajakiri • 5/2014 • hind kolm euröt • ilmub kuus korda aastas

KASHMIR

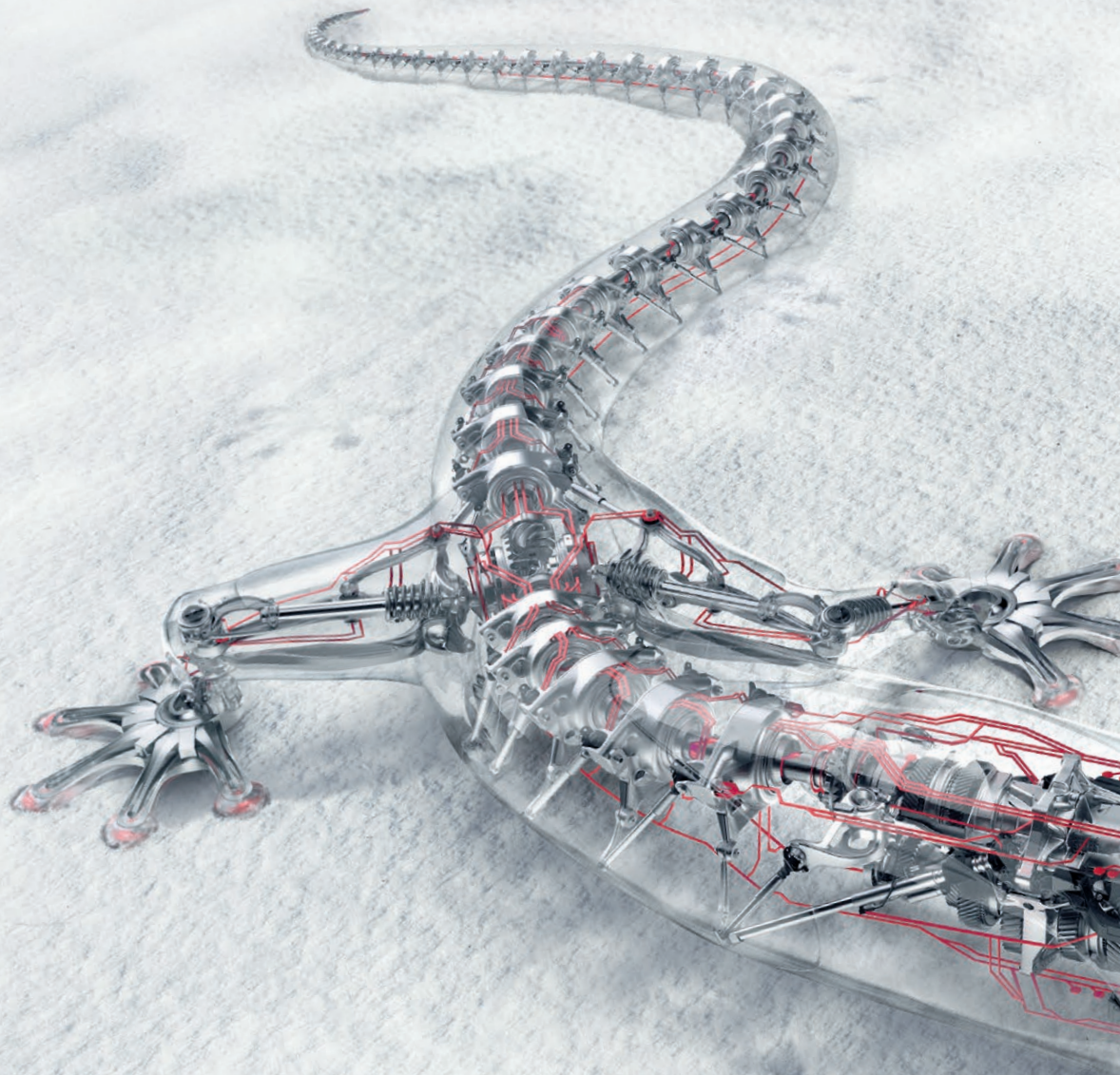
palverännak mägedes

9 771736 002002

ISSN 1736-0021

AMAZONAS kümme kogemust **PARIIS** Marais' linnaosa **ŠAMPANJA** Reims'i tunnelites **VILLA** Pariisi lähistel **VIETNAM** väike giiditest **CALIFORNIA** tuuri sissejuhatus **MAROKO** kolme nädalaga **KEILA-JOA** **LOSS** väarikas taastulemine **BANGKOK** slummiköök või paleeköök

quattro® edasimüüjad Eestis www.audi.ee
Audi Tallinn Paldiski mnt 100a Telefon: 611 2000 E-mail: tallinn@audi.ee
Audi Kuessaare Tallinna tn 61a Telefon: 453 0100 E-mail: kuessaare@audi.ee
Audi Pärnu Tallinna mnt 87e Telefon: 444 7130 E-mail: parnu@audi.ee

Mis oleks q...?

Mis oleks, kui sel talvel sõidaks hoopis teistmoodi? Mis oleks, kui ostaks Audi quattro®.

Nüüd kõikidele Audi quattro® mudelitele kingitusena kaasa lisavarustuspakett. Lisavarustuspaketi väärtus vastavalt mudelile kuni 7 502 €

Vorsprung durch Technik

10 asja, mida Amazonases kogeda

Eesti andunuima Amazonase-eksperdi Ivo Tšetörkini momendid.

20 Amarnathi yatra Palverännak Kashmiris

Kristjan-Jaak Tammsaar võttis ette hinduistliku traditsiooni ühe olulisima palverännaku.

30 Märkmeid Marais'st

Silvia Pärman üitatas lummatult Pariisi Marais' linnaosas, mille soov polevat olla teistest parem, vaid teistele inspiratsiooniks. Väljasõit Reimsi ei kukkunud ka eriti vähem snobistlik välja.

36 Villa Savoye

Karl-Kristjan Nigesen sõitis Pariisi eeslinna, et vaadata üle nüüdisaegse eramuuhitektuuri sünnikodu.

38 Tänavakunst Londonis

Assar Jõepera ahmis kahe päeva vältel Londonis endasse nii palju tänavakunsti, kui mahtus, ja see oli hea.

PALJU ÕNNE TURVALISE REISIKINDLUSTUSE PUHUL!

WWW.SALVA24.EE
KAUDU KINDLUSTAD
15% SOODSAMALT

KONTAKT

www.salva.ee
salva@salva.ee
6800 500

SALVA
KINDLUSTUS

Millest seekord?

42 Tasuga või tasuta Hanoi

Fotograaf Kaido Haagen katsetas kaht Hanoi giiditeenust, rahule jäi mõlemaga.

44 Kuidas näha ühe päevaga sekvoiasid, sinivaalu ja Surmaorgu?

Kohalik elanik Ede Schank Tamkivi teeb praktilise sissejuhatuse osariigi esmaküllastajale.

50 Kolm nädalat Marokos

Kristina Mänd tundis reisil puudust vaid sealihast, tõelisest juustust ja korralikust õllest.

56 Schloss Fall

Keila-Joa lossi tagasitulek elavate maailma

Karl-Kristjan Nigesen vaatas taastatud lossi põhjalikult üle. On ikka ilus küll.

60 Slummiköök vs. paleeköök

Silvia Pärman käis Bangkokis kahel kokanduskursusel – slummis ja glamuurseimas kandis.

estravel

Võida lennupiletid Filipiinidele!

Telli Estraveller

enne 10. detsembrist 2014

6 või 12 kuuks või otsekorraldusega.

Tellijate vahel loosime välja lennufirma

Etihad Airways piletid kahele Filipiinidele.

Telli siit: www.tellimine.ee/ajakirjad/estraveller

Loositingimused leiad: www.estravel.ee/ajakiri

الإتihad
ETIHAD
AIRWAYS

Vahetaks õige riiki?

Just sügisel on õige aeg uue aasta alguse soojamaareise kavandada. Eesti ilm hakkab järjest enam oma tõelist loomust näitama, lennufirmad teevad hulle ja vähem hulle soodustusi ning kauglendude piletid üldjuhul enam aasta lõpus odavamaks ei lähe.

Nii tabangi ennast muudkui nuputamas, et mis oleks, kui võtaks ühe- või kahe-nädalase päikesereisi asemel plaani sootuks pikema. Jaanuaris ja veebruaris on Eestis külm ja pimedat aega on selleks ajaks juba piisavalt kaua olnud. Ka kõige ilusamal talvel saab kodumaa patrioodilgi lume rookimisest ühel hetkel mööt täis ja hing ihkab päikeselt D-vitamiini doosi.

Ilmselt tunneb igauks kedagi, kes tunneks kedagi, kes selle tüki ära on teinud – põrutatakse soojale maale ja elatakse seal tavapärasest veidi kohustuste- ja stressivabamat ning mõnikümne kraadi kuumemat elu. Üsna sageli valitakse sihtkohaks mõni riik Aasias ning armastatuim neist on Tai.

Ega see samas lihtne ole ja kõik endale sellist pikka puhkust kindlasti lubada saakski – jätta oma tööd ja tegemised, kodulaen ja autoliising, laste kool, trenn ja siinsed sõbrad-sugulased ning kolida terve perega paariks kuuks või pikemakski sooja päikese alla. Kõige muretumad reisiselid on ju vabakutselised või eraettevõtjad, kes töötavad ka reisil olles osakoormusega kaugjuhitud kodu- või rannakontoris.

Tai ilusatel randadel kohtab aga ka palju noori peresid, kelle lapsed veel koolis ei käi ja kus vanemahüvitist saav ema või isa suudab perele mõnekuiseks võõrsil elamiseks just parasjagu vaba aega ja finantse võimaldada. Ega seda aega ju elus nii tihti ette ei tule, kui tööelus saab veidi pausi pidada ja selle võrra rohkem perega koos midagi põnevat ette võtta.

Tai, Vietnam, India, Kambodža jt on kliima mõttes parim valik – päike paistab garanteeritult pea iga päev, aga kevadkuudega võrreldes pole veel liiga kuum ega niiske. Hinnatase on soodne – kui just majutuse valikul liigselt ei priiska (pikema perioodi puhul tasub kindlasti hotellile mõnda basseini rendimaja eelistada), saab Aasias ka üsna kokuhoidlikult elada, sest toit on odav.

Kui juurde liita lennupiletid ja kodus reisi ajal maksmist nõudvad püsikulud, siis kokkuhoidust muidugi rääkida ei saa, aga nutikamatel õnnestub korter või auto vahepealseks ajaks koos kuludega usaldusväärse tuttava kasutusse anda.

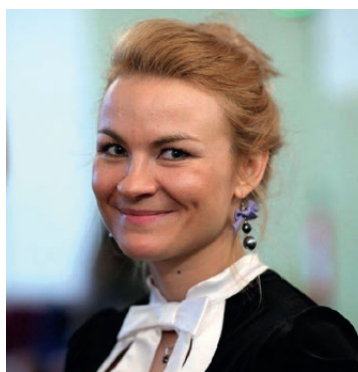
Miks siis ikkagi Tai eestlasi enim köidab? Paljud on seal juba käinud, elusa ja tervena tagasi tulnud ning kiitnud arenenud taristut, sõbralikke kohalikke ja tasemel meditsiini. Oma rolli mängib seegi, et aasta algusest on Eesti kodanikele turismi eesmärgil Tai külastamine kuni kolmekümneks päevaks viisavaba, oktoobrist saab kohapeal viisat veel teisekski kuuks pikendada.

Kõik tundub justkui otsustatud. Kahe väikse vääniku vanemana pean aga hoolega kaaluma plusse ja miinuseid. Polikliinikud ja haiglad võivad ju tasemel olla, aga et enamik eksootilistes riikides elanud tuttavaid on mõne tundmatu viirusega kimpus olnud, paneb mind siiski veel veidike vaagima. Ei tahaks maimukese nahal seda Tai meditsiini taset kuidagi proovile panna ...

Jääb selle otsusega siis nii või naa – põnevat Aasia-teemalist lugemist Bangkoki söögikohtadest Vietnami giidide ja India palverännakuni pakub seekordne ajakirjanumber igal juhul.

JANIKA RITSON

Estravel

KAANEFOTO

Kristjan-Jaak Tammsaar

ESTraveller

Eesti reisiajakiri aastast 2000.
Ilmub veebruaris, aprillis, juunis,
augustis, oktoobris ja detsembris.

VÄLJAANDJA Criteria VMG OÜ
SISU Alari Rammo, alari@criteria.ee
VORM Karl-Kristjan Nigesen
KEEL Katrin Kern
KAARDID Helle-Mai Pedastsaar
RISTSÕNA GH Press
TRÜKK Printall

REKLAAM Nordicom, 5666 7770
reklaam@nordicom.ee

WWW.TELLIMINE.EE

12 kuud – 17 eurot
6 kuud – 8,60 eurot
otsekorraldusega – 2,9 eurot

Estraveller ei jõua postkasti? Kojukannet teostab Express Post, 617 7717, tellimine@expresspost.ee.

Väljaandja ei vastuta teenusepakkujate poolt tehtavate muudatuste eest sõiduplaanides, hindades jms. Ajakirjas ilmunud materjalide kasutamine on lubatud ainult täieliku viitega allikale.

Estraveller Internetis:
www.issuu.com/estraveller

BMW EfficientDynamics
Väiksem kütusekulu. Suurem sõidurõõm.

Uus BMW 2. seeria
Active Tourer

www.bmw.ee

Sõidurõõm

UUS BMW 2. SEERIA ACTIVE TOURER.

ROHKEM RUUMI HEADELE IDEEDELE.

Täiesti uus BMW 2. seeria Active Tourer köidab oma sportliku disainiga. Väljast kaunilt kompaktsena, seest vaimustavalt võimalusterohkena pakub BMW 2. seeria Active Tourer vaheldusrikkust argipäevadeks ning mugavust pikemateks sõitudeks. Kõrgem ja mugavam isteasend juhile, rohkem avarust sõitjatele ja ruumi pagasile ning säästlikud BMW TwinPower Turbo mootorid loovad unikaalse ja vastupandamatu koosluse. Anna oma unistustele ruumi ja naudi tõelist sõidurõõmu.

TULE PROOVISÕIDULE.

HIND ALATES 27 500€.

5 AASTAT HOOLDUS
JA REMONT TASUTA

**UNITED
MOTORS**

**20 AASTAT
BMW ESINDUST
EESTIS**

United Motors AS Tallinn, Paldiski mnt 108, tel 659 3700; Peetri, Reti tee 4, Rae vald, tel 663 0000; Tartu, Võru tn 242, tel 730 2870; Pärnu, Tallinna mnt 82, tel 448 1740; Kohtla-Järve, Järveküla tee 22, tel 336 4700 www.bmw.ee www.unitedmotors.ee

Tais nüüd kaks korda kauemaks

Kuuajane viisavabadus Tais on nüüd pikendatav teist sama pikaks ajaks riigist väljumata. Selleks tuleb minna kohalikku migratsiooni-ametisse ja avaldus esitada.

30päevane viisavabadus turismireisides

avanes lennukiga saabuvale Eesti kodanikele jaanuarist. Pikendust lennujaamas taotleda ei saa, samuti ei kehti 30päevane löbu maismaalt või meritsi saabudes – sel juhul on viisaprii vaid 15 päeva.

Britid aga hoiatasid oma kodanikke just, et Tai pole üldse enam nii turvaline paik kui varem. Kuritegevus, krediitkaardipettused, turistide täiskuuorgiad, tapmised ja vägistamised. Aga asjaga tegeletakse.

Balloon Tallinn

Balloon Tallinn jääb ka talveks

Te ka ikka võpatate Tallinnas sadama kohal UFOt nähes? Harjuge ära, sest septembri lõpuni toimuma pidanud õhupallireisid jäävad ka talveks, kuigi vaid nädalavahetustel. Heeliumiga täidetud ja maa külge ankurdatud pall mahutab kuni 30 inimest ning tõuseb 120 meetri kõrgusele.

Juunist üle 2000 lennu teinud pall tunnustati hiljaaegu ka pealinna aasta turismiteoks. Tallinna Ettevõtlusameti turismiosakonna juhataja Evelin Tsirki sõnul on Balloon Tallinn suurepärase näide sellest, kuidas innovatsiooni ja loova mõtlemise ühendamisel on võimalik luua tõeliselt erakordne turismiobjekt: "Balloon Tallinn on kõrgeim avatud väliplatvorm Tallinna keskkonnas ning kõige põhjapoolsem selline atraktsioon maailmas, mistõttu on tegemist täiesti unikaalse lennuatraktsiooniga mitte ainult Tallinnas, vaid kogu maailmas."

Estravel on konkurentsivõimelisim turismiettevõte

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda ja Eesti Tööandjate Keskliit pärgasid oktoobris kõige konkurentsivõimelisemaid ettevõtteid. Estravel pani oma liigas võistluse kinni teist aastat järjest. Teistes valdkondades olid võitjad näiteks Swedbank, Toyota Baltic, EMT ja Kaubamaja.

Estravel loodi 1988 augustis ja kuulub nüüd Finnairi kontserni. Mullu jõudis Estraveli 111 reisikonsultandi abil keskmiselt 452 inimest päevas 174 riiki üle maailma.

Selliseid roogi pakub uus restoran Konrad hotellis Palace.

Lauri Laane / Konrad

Tallinna restoranide nädal tuleb taas

Novembri esimesel seitsmel päeval toimub neljandat korda Tallinna restoranide nädal, mis on täiesti võrratu võimalus tutvuda kordi soodsamalt meie parima toiduga. Müük algab 25. oktoobril ja kohad kaovad mäsandavalt kähku. Osalevate restoranide seas on näiteks Bocca, ChaDao, Chedi, Dominic, Kaks Kokka, Kolm Sibulat, Mekk, Monaco, Leib, Neh, Neikid, Ribe, Sfäär, Tchaikovsky, Umami, Ö ja veel hulk teisi. Kõik puha Hõbelusika endised-tulevad laureaadid-nominendid. Kokku üle 40 resto, vaata lähemalt www.tallinnrestaurantweek.ee.

Lottemaa

Lottemaa jõulunädal

Kes suvel Lottemaale tungema ei jõudnud, siis teemapark ootab külastajaid ka jõuluperioodil. Toredat tegevust leiab nii toas kui ka õues iga ilmaga. Peresid ootavad leiutajate meistriskojad, mõõtu saab võtta mitmel talispordialal ja lumeleiutiste tegemises. Leiutajateküla rahvas valmistab ette Janno Põldma kirjutatud jõulunäidendi. Avatud on jõuluturg ja soojad ruumid täidab piparkoogi- ja taimeteehõng.

Lottemaa jõulunädal kestab 13.–21. detsembrini, laupäeval ja pühapäeval ollakse avatud kella 12–17, argipäevadel kl 10–15. Piletite eelmüük algab 1. novembril, mil on hind ka soodsam. Grupitellimuste vastuvõtt algas juba 15. oktoobrist. Vaata programmi www.lottemaa.ee/tule-kulla.

Taevased sõnumid

ESTONIAN AIR toob mõnusalt kevade lähemale, avades 21. aprillil kaks korda nädalas lennud Milanosse. Üks põhjusi on muidugi EXPO maailmanäitus, aga moesegasest Milanost pole kaugel ka võluvad Como ja Garda järved, Vahemeri ja kõik muu talvest tüdinule vajalik. Otse lennud tulevad suvel ka Pariisi, Berliini, Nice'i ja Splitti.

FINNAIR lendab samuti järgmisel suvehooajal Horvaatias lisaks Dubrovnikule ka pisut põhja pool asuvasse Splitti. Kaks korda nädalas. Kena kant, mindagu. Uute suvesihtide seas on neil muidu veel ka Dublin, Ateena ja Malta.

LUFTHANSA uued sihtkohad on Lublin Ida-Poolas ning Marrakech Marokos. Esimesest teame nii palju, et ta sai alguse kohast nimega Neljapäev ja kandideeris Euroopa kultuuripealinnaks. Kellele Marrakech aga tutvustamist vajab, see leiab abi sellest samast ajakirjanumbrist. Tallinnast saab mõlemasse väga kiirete ümberistumistega.

FINNAIR lubab detsembri keskpaigast kontinentidevahelistel lendudel turistiklassis mugavamaid Economy Comforti istmeridu. Hinnad algavad 45 eurost suuna kohta, Gold- ja Platinum-taseme klientidele tasuta. Komforti loob suurem jalaruum, parem peatugi, kiirem pardaläpääs ja ports mugavusnodi. Üldse on Finnairil meeletult uuendusi, maal, õhus ja nutitefonis.

RYANAIR tõi suve lõpus välja toote Business Plus, et rikkamaid ärireisijaid ka odavlennul poputada. Plus laseb kandel pileteid paindlikumalt vahetada, 20 kg tasuta pagasit kaasa võtta, pakub eelisjärjekordi ja paremaid istekohti. Hinnale lisandub 80 eurot ja enam. Pigem enam.

ESTONIAN AIR alustas septembri lõpus lisaks Arlandale lende ka Stockholm Bromma lennuväljale. Väike paus tuleb 19. detsembrist 26. jaanuarini, muidu lennatakse kaks korda päevas juuni keskpaigani. Arlandaga võrreldes asub Bromma sisuliselt Gamla stanis, kuigi sõiduaeg kummaltki linna on täpselt sama 20 minutit.

TALLINNA LENNUJAAMA valisid www.SleepingInAirports.com kasutajad Euroopa kuuendaks parimaks õhuvärvaks ja seda just (magamis) mugavuse poolest. On nunnu küll, maga või lennule sisse.

Konsiik | Dreamstime.com

Head uudised aastavahetuseks

Tallinna hotellidel ei ole hetkel parimad päevad. Ehk mitte ilmtin-gimata poliitilised pinged, aga päris kindlasti rubla kursi langus on oluliselt vähendanud Tallinna aastavahetusreisile saabuvate Vene turistide arvu.

Nõnda on muutumas ka hotellides peetavate pidude iseloom, kui siiani olid hotellide uusaastapeod valdavalt venekeelsed, siis see aasta on olukord teistsugune. Viru hotell juba teataski, et pidu tuleb rahvusvahelisem.

Kohalikule rahvale tähendab see üht – suure tõenäosusega oleme me taas oodatud külalised hotellides toimuvatel aastava-hetuse bankettidel. Veelgi parem – madalam nõudlus tähendab päris kindlasti ka peatseid soodsaid pakumisi. Hoidke silmad lahti!

Aastaaegade kammergurmee “Sügis” Keila-Joal

Keila-Joal kohtuvad ajalugu ja tänapäev. Siin peatub aeg, et anda ruumi muusikale ja poeesiale, ilule ja romantikale. Siin puhkab silm ja kõrv ning kosub vaim. Siin on hea.

Sügisene kontserdipakett ühele inimesele maksab 65 eurot ja sisaldab piletit, suupisteid ning kolmekäigulist õhtusööki. Pakette saab tellida veel 15. ja 22. novembriks. Kontserdid algavad kell 19 ja pärast toimub kõrvalsaalis õhtusöök.

Kontserdil kõlab Vivaldi, Mozarti, Elgari, Puccini ja Piazzolla sügisest inspireeritud aegumatu looming, mida täiustavad aastaaajale omased, peakokk Madis Põllu käe all valminud hõrgud maitseelamused. Poeetilisi vahepalu loeb Peeter Volkonski.

Pakkumine kehtib kuni 22.11.2014.

Karl-Kristjan Nigesen

Georg Ots Spa

Luksuslik kultuuripakett – Saaremaa ooperipäevad 2015

Saaremaa ooperipäevad toimuvad 2015. aastal juba kaheksandat korda ning järgmise festivali peakülalised tulevad ooperi sünnimaalt Itaaliast, Teatro di Milano'st.

Parimad kohad ooperisaalis ootavad sind, kui tuled 24. juulil kl 20 kuulama Gioachino Rossini ooperit "Sevilla habemeajaja" või 25. juulil kl 20 Alexela ooperigalat "Bella Italia", kus esinevad Teatro di Milano solistid, ooperikoor ja -orkester; solistid Soile Isokoski, Ain Anger jt; dirigendid on Gianmario Cavallaro ja Mihhail Gerts.

Hind kahele koos majutusega on esimesel puhul 280–331 eurot, teisel 339–395 sõltuvalt hotellist (Kuressaare Linnahotell, Spa Hotell Meri ja Georg Ots Spa hotell). Hind sisaldab kaht piletit ooperisse ja üht ööd majutust koos hommikusöögiga, Georg Ots Spa hotellis ka saunade ja basseini kasutust.

Pakkumine kehtib broneerimiseks kuni 15.12.2014. Kohti on piiratud arv!

Söök ja kontsert restoranis Merineitsi

Merineitsi on Eesti esimene *show & dinner* restoran. Oktoobri- ja novembrikuus saad väga erilises atmosfääris nautida kohtumisi Eesti säravaimate tähtedega!

Elamuse loovad mitu head asja koos. Laval on meeliülendav sõu, saalis suurepärased teenindajad ja pidulauladel gurmeemaitsete paraad. Pidu võid jätkata ööklubis Amigo ning paketti kuulub ka majutus Viru hotellis koos küllase hommikusöögiga.

Kontserdivalikus on 29.10 Dagö, 5.11 Maarja, 12.11 Koit Toome, 19.11 Tanel Padar & The Sun ja 26.11 Smilers. Hind kahele on koos ööbimise ja pruukostiga Original Sokos Hotel Virus 169 ja Solo Sokos Hotel Estorias 179 eurot. Hinda kuulub kolmetunnine kontserdiprogramm algusega kl 19, neljakäiguline peakoka degustatsioonimenüü ning pääs öökluppi. Majutuseta maksab kontsertõhtusöök 44 eurot inimese kohta, Padari ja Smilersi puhul 49 eurot.

Pakkumine kehtib, kuni kohti jätkub.

Võta ühendust Estraveli siseturismi osakonnaga tööpäeviti kella 9.00–17.30 telefonil 626 6233 või e-posti aadressil siseturism@estavel.ee. Hinnale lisandub teenustasu kaheksa eurot. Estraveli Kuldkaardi omanikke teenindame üle 150eurose ostu puhul tasuta, alla selle on teenustasu neli eurot.

Osta uus kaamera kohe koos suurepärase zoomobjektiiviga!

Valides peegelkaamerat, on sul võimalik osta uus kaamera KIT objektiivi asemel koos nutika Tamroni universaalobjektiiviga, mis pakub sulle oma võimsa zoomiga hulgaliselt lisavõimalusi!

Soodsa hinnaga kaamerakomplektid leiad Photopointist

-36%
159€
~~249€~~

18mm

Tamron AF 18–200mm f/3.5-6.3 Di II

18–200mm zoom pakub sulle kõike, mida üks pildistaja võiks tahta – pildista universaalse objektiiviga portree, maastikuvõtte või makro lähipilt!

200mm

Tamroni **11x** zoom!

Canon EOS 1200D

18 megapiksliga 22.3 × 14.9 mm CMOS sensor, 9 punktiga autofookus, 3-tolline LCD, DIGIC 4 protsessor, 3 kaadrit/sek sarivõtte, Full-HD video.

Järeilmaks **14.54** (48 kuud, kokku 698€)

Nikon D3200

24.2 megapiksliga DX formaadis CMOS sensor, EXPEED 3 protsessor, 3" LCD, NEF (RAW), Full-HD video ja HDMI väljund, Live View ja Full AF.

Järeilmaks **13.15** (48 kuud, kokku 631€)

Pentax K-50

16.3 megapiksliga CMOS, sensori stabilisaator ja tolmueemaldus, 11 punktiga AF, Full-HD video, HDR võtte, 6 kaadrit/sek sarivõtte, 3" LCD.

Järeilmaks **14.54** (48 kuud, kokku 698€)

Canon EOS 100D

18 megapiksliga CMOS sensor, 9 punktiga AF, 3" Clear View II puutetundlik LCD, DIGIC 5 protsessor, 4 kaadrit/sek sarivõtte, Full-HD video.

Järeilmaks **17.31** (48 kuud, kokku 831€)

Uuri lisa Photopointi veebipoest www.photopoint.ee

Tasuta infotelefon **800 FOTO** (800 3686)

Kui vormistad tellimuse Photopoint.ee veebipoes, toimetame ostu Sinuni **tasuta!**

Photopoint Ülemiste Keskus
Tallinn, Suur-Sõjamäe 4
Avatud E-P 10-21

Photopoint Kristiine keskus
Tallinn, Endla 45
Avatud E-P 10-21

Photopoint Rocca al Mare
Tallinn, Paldiski mnt 102
Avatud E-P 10-21

Photopoint Tartu Kaubamaja
Tartu, Riia 1
Avatud E-L 9-21, P 10-19

Photopoint Lõunakeskus
Tartu, Ringtee 75
Avatud E-P 10-21

Photopoint Eeden
Tartu, Kalda tee 1c
Avatud E-P 9-21

PhotoPoint

[facebook.com/photopoint.ee](https://www.facebook.com/photopoint.ee)

Järeilmaksu teenuse pakkujaks on Svea Finance AS. Tutvu teenuse tingimustega kaupmehe klienditeenindaja juures, vajadusel konsulteerri asjatundjaga. Kredidi kulukuse määr on 21.65% aastas järgmistel näidistingimustel: järeilmaksu summa 500€, sissেমakse 0%, tagastamise tähtaeg 2 aastat, intress 9.9% aastas, järeilmaksu lisatasu 0.2% kuus, lepingutasu 24.99 eurot. Soodushinnad kehtivad kuni 31. oktoober.

Eesti andunuima Amazonase-eksperdi Ivo Tšetõrkini kümme momenti. Otsi poest ka Ivo raamatut "Minu Amazonas. Jõkke pissimine keelatud!"

10 asja, mida Amazonases kogeda

Tekst IVO TŠETÕRKIN

Kaujo Kikkas

Kaujo Kikkas

1. Jalgsimatkad metsas. Suur Amazonase jõgi ise on küll võimas vaatepilt, kuid elus loodust kohtab seal vähe. Tõelise vihmametsatunde saab ikkagi sinna nii kaudses kui ka otseses mõttes sukeldudes, lastes lisaks pildile ka hääled ja niiskuse kehasse imbuda. Boonusena kogu seninägematu floora ja fauna, mida sellisel retkel kohata võib.

2. Amazonas ei ole ainult jõgi, džungel ja metsikud külad – ka linnaelu on põnev ning tõele au andes ka mitte vähem metsik. Belèni linnaosas Peruu Amazonases, kuhu ei vii mitte ühtegi maismaanteed, on majad ehitatud parvedele, mis veetaseme korrapärase kõikumise rütmis tõusevad ja langevad. Elu ei ole siin viimase 100 aasta jooksul palju muutunud ning sellist ajamasinat kohtab tänapäeval harva.

Maarja Maaüder

3. Päikeseloojangud Amazonasel

võivad kõlada klišeena, aga nad tõepoolest on ilusad ja igaüks isemoodi. Intensiivses kliimas, kus ei ole mägesid, on avaras kohas ringi vaadates igas suunas isemoodi ilm – ühes suunas selge, teises pilves, kolmandas sajab vihma ning neljandas lööb vätku. Loojangul maalib päike nagu kaleidoskoop selle virvarri iga kord isemoodi, lummuvalt ja kordumatult.

4. Kanuumatkad öisel jõel.

Öösel ärkab mets hoopis teistsugusele elule – lugematu arv linde ja loomi on pimeduse varjus liikvel, otsimas toitu, kaaslast, uut kodu ... ja kui paljusid neist pole silmaga näha, siis seda enam on neid kõiki kõrvaga kuulda. Kevaditi ujutab suurvesi metsa mitmes kohas üle ning siis saab ka kanuuga sügavale džunglisse sõita, igal pool mitu meetrit vett kiilu all. Tiibadega jaanimardikad lendavad puude vahel ja vilgutavad oma välke sama tihedalt kui olümpiamängude avatseremoonia publik. Linna valgusreostuse puudumise tõttu on Linnutee selgem kui kusagil mujal. Kui siis peaks veel täiskuu metsa tagant kui kosmoselaev taevasse kerkima – see looduse kõikvõimsuse tunne, mis tekib, kaalub minu jaoks iga kell üles mistahes looma või linnu kuitahes lähedalt nägemise.

Kaupo Kikkas

Kaupo Kikkas

5. Ujumine Amazonases.

Kuulujutud piraajade metsikusest on suuresti liialdatud – Amazonases saab ujuda küll ja paljudes kohades moodustuvad jõe madala veeseisu ajal selged ja ilusad liivarannad. Piraajadest ja anakondadest palju suuremat närviködi pakuvad näiteks Amazonase roosad jõedelfiinid, kes öhtu saabudes mitte küll päris ligi, aga vahel siiski ujujast vaid mõne meetri kaugusele hullama tulevad.

PORTUGAL

PORTUGALI AVASTAMISEKS ON VAID ÜKS PARIM VIIS.

Teie unustamatu teekond Portugali avastamisel algab juba TAP Portugali mugava Airbus- tüüpi lennuki pardal, kus saate nautida portugali lennuteenindajate esmaklassilist teenindust. Teie vajadusi silmas pidav teenindus hõlmab nii eineid kui portugali veine. Teretulemast Pardale! Esmaklassilise teid silmas pidava reisikogemuse saamiseks kontakteeruge oma reisibürooga või külastage meid aadressil flytap.com.

TAP PORTUGAL

avasüli maailmale valla

A STAR ALLIANCE MEMBER

flytap.com

6. Ööbimine võrkiikedes keset džunglit.

Magada keset vihmametsa tähendab avada kõik oma meeled ja ka alateadvus metsa kutsule. Mul hakkavad iga kord, kui pimeduse saabudes moskiitovõrgu luku kinni tõmban, pildid juba enne uinumist silme ees jooksuma. Looduse kisakoor, mis öösel elule ärkab, ei jäta kahtlust, et see mets varjab meie eest veel paljut tundmatut ja müstilist, mida ei ole avastanud ükski antro-, bio-, zoo- või miski muu -loog.

7. Eksootilistest toitudest

ei saa üle ega ümber. Kilpkonnasupp, keedetuna süte kohal omaniku enese kilbis, või grillitud puumardika vastsed on ehk ühed ekstreemsemad toidud, kuid maitse poolest pakub ehk paremaid elamusi hoopis rikkalik ja mitte vähem eksootiline kalavalik.

Maarja Maaibler

8. Kalapüük kuulub iga korralku metsaretke kavasse. Tavaliselt õngitatakse puutoika külge kinnitatud paarimeetrise ta miili ja lihtsa konksuga piraajasid, kes näkavad iga sööda peale. Kui muud sööta pole, on kohalikel kombeks lõigata matšeteega oma kanna küljest imepise tükk nahka, mis korraliku metsamehe parkunud tallale loomulikult mingit kahju ei tekita. Sellega saadakse kätte esimene piraaja, kes siis juba omakorda sööda jaoks tükkideks lõigatakse. Entusiastlikumad kalamehed aga leiavad võimalusi ka eksootilisemate ja suuremate kalade püügiks ning närve köditab kindlasti ka öine veretu kaimanijahat.

Kaupo Kikkas

Kaupo Kikkas

9. Külaskäik šamaani juurde – šamanism ja loodusravimid on Amazonase põlisrahvaste elu lahutamatu osa. Boamao rasv, *chuchuhuasi*-puu koor, ürdi- ja lillevannid – nimekiri on lõputu, ravi ja leeven dust saab nii füüsilistele kui vaimsetele vaevustele. Põnevamad tõmmised on hallutsinogeenne *ayahuasca*, samuti ka erinevad afrodisiakumid ehk armurohud, rahva seas armastatud juuretised „Seitse korda“ ning „Pükstemurdja“, aga pärimuse kohaselt aitab seksuaalenergiat hästi tõsta ka ninakaru ehk kooati kuivatatud ning uhmris peeneks hõõrutud peenise segamine oma joogi sisse.

10. Pidü. Lõpuks ei tähenda reis Amazonasesse seda, et peab tingimata kõrvuni mudas müttama ja konnaga tõtt vaatama. Pidü peab ikka ka saama – vihmametsa külade ja linnade elanikud oskavad elu nautida ning on väga meelitatud, kui külalastajagi sellest õnnest osa soovib saada. Julgemad saavad proovida ka *masato*'t – kartulisarnasest maniokist valmistatud Amazonase kuulsat „tati jooki“, mis kääritamiseks enne läbi mälutakse ja seejärel välja sülitatakse. Tulemuseks on rammus koduõlu, mis teeb tuju heaks ja lausa sunnib mööda külavaheteid ringi kepsutama.

Autorist

Ivo Tšetörkin on reisinud Amazonasesse nii Boliivias, Kolumbias kui ka Peruus üle seitsme aasta ning ligi aasta seal ka elanud. Ta on reisikorraldaja, Eesti Humanitaarinstituudi kultuuriantropoloogia magistrant ning raamatu „Minu Amazonas. Jökke pissimine keelatud!“ autor.

Reise, ekspeditsioonide ning Eestis toimuvate Amazonase-teemaliste ürituste kohta vaata lisa www.amazonas.ee ning Facebookist www.facebook.com/amazonas.ee

Küsi Ivo korraldatud reise Estravelist!

Amarnathi yatra Palverännak Kashmiris

Tekst ja pildid: KRISTJAN-JAAK TAMMSAAR

Paljude hinduismi usupühade lahutamatu osa on müütilisteks kangelasteks ja jumalateks kostümeeritud lapskerjused.

Kristjan-Jaak Tammsaar võttis ette hinduistliku traditsiooni ühe olulisima palverännaku – tee viis läbi Kashmiri sõjaliste pingete, kõrgmäestiku ja eneseületuse Amaranthi koopani. Mida leiab palverännakult religioonivõõras eestlane, on sel uskmatu jaoks mõte? Tuleb välja, et on.

Pered lastega ja käsikäes noorpaarid kudrutamas; valjud noortekambad, kes väsimatult üksteisest telefonide ja tahvelarvutitega pilte klikkisid; eakad teelised, pagas pealael tasakaalus, sihikindlal pilgul ülespoole rühkimas; sekka mõni kärtsroosa triiksärgi ja õhulise suvekaabuga keigar mööduval ponil õõtsumas, sigaret hooletult huulte vahel. Meid kõiki ümbritses aga järelejätmatu moskiitoparvena lõpmatu hulk lamavillast rüüdes meesterahvaid, kes möödujatele ponisõitu püüdsid pähe määrada.

Hoolimata sellest, et näiliselt polnud meie vahel midagi sarnast, olime ometi kõik ühisel teekonnal kui rühm elektrone, keda vastupandamatu jõud aatomituuma poole tõmbab. Jõud, millel on selline tõmme, et sugugi kõik ei naase siit eluga. Vaid kahe aasta eest hukkus siin kolmekohaline arv inimesi ja ometi oleme siin, ja olid nemadki, täiesti vabatahtlikult.

VIIBIME SIIN RAHUTU KASHMIRI MÄGEDES PALVERÄNNAKUL, mis kulgeb üle 4400 meetri kõrguse mäekuru ja kulmineerub kõrvalise koopapühamu külastamisega. Kus tahes mujal maailmas kvalifitseeruks selline teekond tõsiseks mägiatmaks varustuse ning ettevalmistusega, ent religioosne pühendumus on võimas jõud ja suur osa meist on saanud äratallatud tenniste, kui mitte sandaalidega. On ka puhta paljajalu rändajaid.

Pärast 2012. aasta *yatra*'t, mis nõudis u 130 inimese elu, enamasti südamerikete tõttu, tehti igale palverändurile kohustuslikuks läbida reisi eel põhjalik tervisekontroll. Nii leidsingi end teeasumise eel Põhja-Delhi riigihaglast, kus vist enamiku arstide palatitest läbi jooksin – hingamisteede ja kopsukontroll; EKG; röntgen; vere- ja uriininäidised; isegi mu munandid kontrolliti üle. Nii viis tundi hiljem oli mul arstitõend käes, kusjuures täiesti tasuta. Ühtlasi tähendas arstliku kontrolli läbimine seda, et palverännaku vältel kattis mind, nagu iga teistki rändurit, riigi poolt 100 000 ruupia suurune elukindlustus.

Alustan teekonda Jammu ja Kashmiri nimelise põhjaosariigi keskuses Jammus, mis oli kaetud välireklaamidega, kus kõik-

võimalikud institutsioonid ja korporatsioonid tervitasid saabuvaid palverändureid, soovides neile õnnist reisi – Amarnathi *yatra* paistis siin olevat olümpiamängudesarnane ülim bränd, millega kõik end seostada püüdsid. Ja olugi et retke alguspunkti ollakse veel 280 km kaugusel, saavad juba Jammust alguse paljudele India usupühadele omased nn kogukonnaköögid ehk *bhandara*'d, mis vabatahtlike tööjõul kõiki möödujaid tasuta toidavad. *Bhandara*'te puhul on märkimisväärne, et nad toimivad sajabrotsendilisel kogukonna initsiatiivil ning eraannetustel.

JUHTUN JAMMU PALVERÄNDURITE LAAGRIS VESTLEMA OSARIIGI TURISMIMINISTEERIUMI ESINDAJAGA, kes väidab, et olen viie aasta jooksul esimene siit teekonda alustav välismaalane. Pärast nappi und äratatakse meid öösel kolme paiku ja kõik kogunevad suurele laternaist valgustatud platsile, kus kümnete suuremate ja väiksemate busside vahel patrullivad juba ringi pommikoerte ja miiniotsijatega spetsialistid, kinnitades turvaliseks tunnistatud sõidukite tuuleklaasidele vastavaid sertifikaate.

Kella nelja paiku asub meie aukarustatav konvoi, umbes poolteist tuhat inimest, öiselt tühjast Jammust teele. Sarnaseid on siit juba kolm nädalat jutti lahkunud, alguspäevil igal hommikul kuni kaks ja pool tuhat palverändurit korraga. Minu numbrit 94 kandva busi kollane

valgusvihk joonistab ümbritseva külma hommikusina vahelt välja konvoid juhtiva sõjaväeveoki, üks kuulikindla vestiga sõduritest seismas vankumatult kabiini laele toetatud kuulipilduja taga, veoki küljel tuules plagisemas punane kolmnurkne lipuke, millesarnased märgivad tihti hinduismi templeid ja pühapaiku.

HOOLIMATA SELLEST, ET OLEN KASHMIRIS JUBA NELJANDAT KORDA, taban end korraka mõttelt, et esimest korda on põhjust mind identifitseerida osakesena vaenlasest, või kui see kõlab liialdatult, siis osakesena Kashmiri rõhuvast hindu vähemusest.

Ühes teepealsetest politsei kontrollpunktidest jagatakse igas bussis laiali hindi- ja ingliskeelsed lendlehed, mis meenutavad palveränduritele matka reegleid – retkele lubatakse vaid rännulis vanuses 13–75 ning rangelt on keelatud mistahes tubaka, sigarettide ja marihuaana tarbimine või isegi omamine tervel *yatra* territooriumil, olgu laagrites või tee peal. Kõlab paberil kaunit, nagu palju teisigi Indias kirja pandud reegleid, paraku ei paista keegi neid tõsiselt kehtestavat või kontrollivat, nii suitsetatakse kõikjal ja varjamatult, samuti näen lapsi ja vanureid, kes on päris kindlasti kas alla 13 või üle 75.

Pärastlõunal, kui oleme juba 12 tundi teel olnud, peatatakse meid maanteekäänul Titanicu-nimelises vaatepunktis. Selgub, et eespool Anantnagi-nimelises asulas on olukord pinevavõitu ja korrakaitsjad kardavad konvoi kividega loopimist.

VAATEPUNKTI PÜSTITATUD AJUTINE SÕJAVÄELAAGER täitub poolpaljaste askeetide ja värvikate joogidega. Sõjapäevade distsipliin ja kord põrkuvad äkki meestega, kes on andnud elus vande pöörata selg kõikvõimalikule ilmalikule autoriteedile. Oliivihelised mundrid segunevad hindu safra-

Amarnathi yatra on hindude arvukatest palverännakutest üks olulisemaid ja igal aastal võtab selle teekonna ette u pool miljonit inimest, et kõrge ja kaugel pühapaiga õnnistuse osaliseks saada. 3888 m kõrgusel kitsas orus asuv Amarnathi koobas on suurema osa aastast meetritepaksuse lume tõttu lipipääsmatu ja laseb end külastada vaid paaril suvekuul. Nn aatomituumaks on siin kogukas jäästalagmiit, mis tekitab koopalaest tilkuvat lumesulavet tõttu ja mida hindud peavad Šiva lingaks – falloslik sümbol, mida kasutatakse jumal Šiva kummardamisel paljudes templites. Traditsioonilisemas kontekstis tähistab linga üldist jumalikku energiat ja potentsiaali.

Vastupidi levinud väärarvamusele ei ole hinduism olemuselt tegelikult polüteistlik – tuhanded erinevad ja värvikad jumalad, keda ollakse harjunud hinduismiga seostama, on lõppkokkuvõttes vaid erinevad tahud abstraktsest ülimast olemusest ehk brahmanist. Brahman ei tähenda aga isiksustatud jumalust, vaid olemust, mis läbib kõike ja kõiki siin universumis. Kuna raske on suhestuda kõiksusega selle piiratuses, sümboliseerivad lahatamatut ülimat abstrakti miljonid erinevad manifestatsioonid, Šiva üks tähtsamaid ja populaarsemaid nende seas.

Legendi kohaselt on Amarnathi koobas koht, kus Šiva oma jumalikule kaasale Parvatile elu ja igaviku saladust selgitas. Kaks väiksemat jäämoodustist koostas kujutatavad Parvatit ja nende poega Ganešat, armastatud elevantipealist jumalust.

Vanemad ja väetamad palverändurid saavad sihtkohta hobuse seljas või isegi nelja mehe vahel tassitavatel kandetoolidel.

nikollasega, automaatide metalsed pärad kolmharkide ja kõverike keppidega. Korraga saabub märguanne ja jätkame mõnda aega sõitu, kuni meid maanteeäärsele tarastatud territooriumile suunatakse. Seal on paari vana tühja tootmishoone vahel sisse seatud ajutine laagripaik ühes kahe-kolme ühisköögi, ajutiste tualettide, joogiveesisternide, okastraadi ja metallidetektoritega. Jääme siia kuni keskööni, mil kõrvulukustav vile märgib teekonna jätkumist.

Kihutame mööda öist maanteed, ainsateks valgusallikateks meie konvoi laternavihud. Pärast käputäit külasid läbime peagi öise Anantnagi, kus tänavatel on näha vaid arvukalt India sõdureid ja politseisoomukeid ning segamatult ringi luusivaid tokerjate koerte karju. Peatume varsti suurel valgustatud platsil, mille kaugemast äärest paistab metallidetektorite ja röntgenimasinatega liigendatud kontrollpunkt. Läbin selle ja kilomeetri jagu pimedal maanteel vantsimist hiljem astun järjekordsesse punkrisse, pörgates otsa sõdurile, kes nõuab mult tõredalt: “Kes sa oled?! Kuhu sa lähed?” Näitan mehele oma palveränduripassi, mille peale ta hoiak silmapilkselt muutub ja laiast naeratuses saadetuna olen hetk hiljem laagris sees.

Pahalgamist Amarnathi koopani on u 50 km, paraku kattub esimene 16 km jupp autoteega, mis ulatub 2900 m kõrgusele Chandanwarisse, palverännaku tegelikku alguspunkti. Pressin end hommikul seitsme paiku ühele paljudest üles-alla pendeldavatest maasturitest ning tõusen peagi mööda lopsaka oru nõlval looklevat mägitteed, hommikupäikeses hallilt kumavate mägede siluetid meelitamas mind enese rüppe, kaugemale okastraadist ja sõduritest.

MAASTUR PEATUB 2900 M KÕRGUSEL CHANDANWARI SISSEPÄÄSU JUURES, otse sõdurite ja okastraadi keskel. Veel liikuva auto astmelauale hüppab paar kohalikku, skandeerides läbi avatud akende “*Ghora, ghora, ghora*” (“hobune” hindi k), vabas käes kimp lihtsaid mahaparseldamist ootavaid jalutuskeppe.

Juba esimese sadakonna meetri jooksul külvatakse esimestest *bhandara*-test mu pihud ja taskud täis pähkleid, mandleid ja iiriskomme, ühelt poolt ulatatakse tassitais sidrunivett, teiselt poolt mango-kõrrejook.

**“Bom Bom Bhole!”,
“Jai Shankar!”,
“Jai Om Namah
Shivaya!” kõlavad
mu ümber hõiked.**

Samuti on tegu, et eemale tõrjuda lõpematut vööri kašmiire, kes on kindlad, et saavad kohmakale ja laisale *angrezi*’le (otsetõlkes tähendab inglasi, ent tänapäeval tähistab iga valget turisti) poni või pakikandja pähe määrida. “*Ghora, ghora, ghora*” saab eesseisvatel päevadel sama sagedaseks kui sääsepinin.

Peagi seisangi silmitsi esimese, pea pool kilomeetrit järsult tõusva mäeküljega, mida mööda voorib risti-rästi ülespoole katkematu inimmass kui tiptunnil suurlinnas. Enamikule siinsetele palveränduritele paistab matka füüsiline osa olevat pelgalt vältimatuks füüsiliseks kannatuseks, teekonna kohustuslikuks patulunasuseks. Kui võrratut loodust ümberringi

ka hinnatakse, siis pigem kahemõõtmelise taustana, ent ei nähta seost selle keskkonna säili(ta)mise ja mahavisatavate krõpsupakkide ja plastpudelite vahel.

“Bom Bom Bhole!”, “Jai Shankar!”, “Jai Om Namah Shivaya!” kõlavad mu ümber hõiked, kui mäenõlva mööda üles rühkivad palverändurid iseendi ja teiste ergutamiseks jumal Šiva nimesid skandeerivad.

“Me tuleme Delhist ja peame seda *bhandara*’t juba 20. aastat. Ja iga päev toidame me siin kõiki, hoolimata sellest, on ta hindu, moslem või sikh. Kõik on kõigile tasuta ... kõik, mida sa siin näed, on võrdset kõigile, ei mingit VIP-erikohtlemist. Jumal on olnud meie armuline ja võimaldanud seda *bhandara*’t pidada,” selgitab mulle 3400 m kõrgusel Pissu Topi kõõgil silma peal hoidev juhataja. Pärin üle, kas köök saab ka mingit riigi toetust, mille peale juhataja kinnitab, et tegu on puhtalt eraanetustel põhineva ettevõtmisega, lisades, et iga päev sööb siin nii 6000–7000 inimest. Kõlab jahmatavalt, ent *yatra* tipp-perioodil saab Amarnathi koopast iga päev õnnituse 10 000–20 000 inimest, lisaks söövad nendega võrdset siin ka tuhanded pakikandjad, ponijuhid ja telgiperemehed. “Jumal annab meile ja meie anname pelgalt edasi,” saadab juhataja mind teele. See on religioon oma üllaimast küljest.

PARAKU ON VÕRDSETE SEAS ALATI VÕRDSEMAID ja hetkel on nendeks pea kohal regulaarselt edasi-tagasi pöristavate helikopteritega retke “tüütuma ja vaevalise” osa vahele jätvad palverändurid, kes eelistavad lunastuse juurde saabuda mööda taevast otseteed. Samuti võib poni seljas näha arvukalt täisjõus meesterahvaid, kes peaks

IF WORDS CAN DESCRIBE WHERE YOU ARE KEEP GOING.

KEEN

DURAND MILJONI SAMMU MATKASAABAS.

Vastupidav ja pörutusi vähendav PU vahetald, spetsiaalne kannast toetussüsteem, veekindel ja hingav membraan, varbakaitse ning tehniline välistald tagavad, et Sinu jalad oleks hoitud. Ka väga pikkadel retkedel.

Tehtud Portlandis, Ameerikas.
Saadaval MATKaSPORT kauplustes.

FOLLOW YOUR FEET.™

3888 m kõrgusel asuva Amarnathi koopa ees laiub poolteist kuu vältava palverännaku kestel kaootiline telklinnak, ülejäänud aasta on org meelitrepaksuse lumekihhi all.

olema enam kui võimelised omal jalal kõndima. Kui jumalikud kalkulatsioonid ja kontseptsioonid kõrvale jätta, on igasuguse palverännaku vaieldamatuks väärtuseks siiski paralleelselt füüsilise rännakuga toimuv sisemine mõtteränd ja vaimulend. Otsetee eelistajatel jääb see aspekt paraku kogemata.

Ja kui päeval, mil meie kõigi maine teekond siin lõpule jõuab, peaks selguma, et jumalus ja religioon on siiski puhtalt inimkonstruktsioon ja ilmalik idee, kehitavad pikka kulgemist eelistanud palverändurid õlgu: "Olgu siis peale, vähemalt leidsin ma tee pealt iseenda."

TEEL ESIMESSE SUUREMASSE SHESHNAGI LAAGRIPAIKA leian tee kõrvalt rampväsinud retkelisi, kes puhkavad vahel äärmiselt koomilistes asendites, justkui poole sammu pealt ümber kukkunud. Vahetult enne laagrit kiirustab minust mööda neli allateel olevat kohalikku, meeste vahel kandetool hapnikumaski külge kinnitatud kurnatud palveränduriga.

Hiljem laagri arstipunktis juhtun vestlema sõjaväearstiga, kelle pehmed maneerid on kosutavaks kontrastiks ümbritseva melu intensiivsusele. Mainin nähtud meest, mille peale arst lisab, et ainuüksi täna on hapnikumaskidega alla saadetud juba viisküsimest. Küsin seniste inimohvrite

kohta, mille peale arst pakub, et see võib läheneda kaheksakümnele. Kõlab jahmatavalt, eriti nüüd palveränduritele kohustuslikuks tehtud arstliku läbivaatuse valguses.

Kirjeldan arstile kõiki protseduure, mis ma Delhis olin sunnitud arstitõendi tarvis läbima. Arst muigab heatahtlikult ja toob mind tagasi reaalsusesse – kui juhtuks midagi ühega neist vähestest välismaalastest, kes selle matka ette võtavad, ei oleks raske arstitõendi väljastanud haigla ning arstid tuvastada ning päris kindlasti lendaks seal nii mõnedki pead. "Ent kellele läheb korda üks hindu vähem või rohkem," lisab ta lõpetuseks toonil, mis pole mõeldud üleoleva või julmana, vaid lihtsalt konstateerimaks argireaalsust miljardilises riigis.

Lõpuks on tegu siiski võrdlemisi ekstreemsete tingimustega – juba praegu, u 3650 m kõrgusel Sheshnagis oleme kõrgeimal Tiibeti pealinnast Lhasast ja palverännu haripunkt, pea 4300 m kõrgune Mahagunase e Ganeshi mäekuru jääb vaid poole kilomeetriga alla vana Euroopa kõrgeimale mäetipule Mont Blancile. Kui lisada siia looduse stiihia, tõsiasia, et suuremal osal palveränduritest puudub vajalik füüsiline ettevalmistus või varustus, ja ainitine pühendumus, mis sunnib paljusid kõndima sõna otseses mõttes kokkukukkumiseni, on tegu vägagi plahvatusohtliku kokteiliga. *Yatra* seni tumedaim hooaeg oli 1996, kui

ootamatud lumetormid augusti lõpus viisid 242 inimese elu nõudnud tragöödiani.

KINDEL ON, ET INDIA SÕJAVÄE MASSILISE KOHALOLEKU ja mägedesse loodud taristuta oleks iga-aastane ohvrite arv märksa suurem. Ühest küljest meenutavad mõlemal pool rada orunõlvadele püstitatud barrikaadid, kuulipildujapesad ja binoklitega patrullid kohalikele India sõjaväe absoluutset domineerimist ja raskekäelist okupatsiooni. India palverändurite jaoks on nad aga ennatsalgavad päästetöötajad, kes kurnatuid kosutavad ja väetimaid kaenla alt toetades edasi aitavad. Kesköö paiku, enne telki pugemist seisan, pea kuklas, pimedusse mattunud telklaagri vahel, mägede hõredas õhus eredalt säravat Linnuteed imetledes, samal ajal kui sõjaväebaasi võimsad prožektorivihud tantsisklevad valvsalt ümbritsevatel mäekülgedel.

ÄRKAN HOMMIKUL RÕSKETE MADRATSITE TÕTTU TILKUYA NINA ja järsemate liigutuste peale löhkuma hakkava peaga. Üllatav pole mitte kerge peavalu, vaid fakt, et ma ühe jutiga hommikuni magasin, vaatamata sellele, et olin ühe päevaga 2000 pealt 3650 meetri kõrgusele tõusnud.

Konservatiivsema rusikareegli kohaselt peaks pealpool 2500–3000 oma magamiskõrgust tõstma vaid 300 meetri jagu

päevas. Tõusta võib küll märksa suuremas vahemikus, ent tingimusel, et madalamale magama naastakse. Minu marsruudil pole neid soovitusi aga ligilähedaseltki võimalik järgida – 3650 m kõrgune Sheshnagi baaslaager on esimene hulga telkidega varustatud ööbimiskoht pärast Chandanwari sissepääsupunkti ja eranditult kõik palverändurid tõusevad esimese päevaga Pahalgamist otse siia.

Joon ohtralt vett, et stimuleerida aklimatiseerumist, ja tunni jagu hiljem asun hommikusöögi järel teele võrdlemisi hea enesetundega. Varsti peale Sheshnagist lahkumist paistab oru otsast seinana tõusev kalju ning jalgradade rägastik hakkab järsult vasakut nõlva mööda tõusma. Oru põhjas voolavat jõge ümbritseb aga ka juuli lõpus veel ohtralt lund. Sheshnagi ja 4300meetrise Mahaganuse mäekuru vahele jääb järsu tõusu lõpul Warbali-nimeline laagripaik, mis ei sisalda suurt muud kui sõjaväebaasi, üht väikest *bhandara*'t ja paari müügiletiti.

Mäeservalt tagasi üle terve oru vaatava punkri kõrval kõnetab mind spordidressis kašmiirist politseiametnik, kes osutub üheks neist vähestest väljaspool Euroopat, kes Eestist midagigi teavad – ta õppis politoloogiat ning spetsialiseerus Nõukogude Liidu lagunemisele. Mees usaldab mulle: “Ka meie kannatame siin, see on puhas

okupatsioon. Meil on täiesti erinev kultuur, religioon, traditsioonid. Me ei taha muud kui omapäi olla.”

PISUT ENNE LÕUNAT JÕUANGI MAHAGUNASE MÄEKURULE, tuldud suunas avaneb oivaline vaade lumiste mütsidega draamatilisele kaljuahelikule, sadakonna meetri jagu madalamalt Warbalist lookleb kuru poole katkematu inimsipelgarodu. Kuru ise on lumevaba, välja arvatud üks väike määrdunud lumega kaetud nõlv, kust kamp mehi kilgates küll selili, küll kõhuli alla laseb, üksteist ennastunustavalt pildistades ja filmides.

Pärast tunnist pausi mäekurul alustan tempokat laskumist Poshpatri-nimelise laagri suunas, mille nime on mulle vähemalt kolm inimest üksteisest sõltumata maininud – sealne *bhandara* olevat legendaarne oma rikkaliku ja oivalise toiduvaliku poolest. Vahetult laagri kohal möödun pealaest jalatallani safrankollases meesterahvast, kes mõjub luitunud pruuni-halliseguse maapinna taustal kõndiva küünlaleegina.

Paremale õlale on ta toetanud punaseks vööbatud jämeda bambusvarre, mille kummaski otsas ripub oranži riidesse

Muni-baba on pool aastat tagasi andnud vaikimisvande ja suhtleb välise maailmaga vaid žestikuleerides.

mässitud kogukas veepütt. “*Ganga paani?*” küsin kinnitust oma aimdusele, et tegu on püha Gangese jõe veega. *Sādhu* noogutab ja lisab selgituseks juurde “Haridwar”, mainides u 800 km kaugusele jääva hindude püha linna nime.

ASTUN SUURE SÖÖGITELGI ALLA PÄIKESVARJU ja vaid minuti pärast palutakse mind “kontorisse”. Hetk hiljem istun toiduleti ja köögi vahelises siseöues ühes mainitud *bhandara*'t pidava ühingu presidendi ja poole tosina teise juhatajaga. Shree Shiv Sewak Delhi organisatsioon pärineb pealinnast ning peale söögitelgi, mille menüüs vaheldub meeste sõnul üle viiekümne roa, on palverändurite tarbeks üles seatud ka terve laud generaatorite ning päikesepaneelidega toidetavaid pistikupesasid ja mitu magalat ühes enam kui 3000 tekiga. Järjekordselt on kõik nn

teenused palveränduritele tasuta ja toetada soovijate jaoks on organisatsiooni logo juurde lisatud asjakohased pangakontod, kohapeal annetusi vastu ei võeta.

Juhatajad pakuvad, et Poshpatri *bhandara* toidab pooleteise kuu pikkuse *yatra* kestel üle veerand miljoni inimese ja nende eelarve jääb 20–30 miljoni ruupia (mõnisada tuhat eurot) vahele, mis igal aastal puhtalt eraannetustest kokku kogutakse. Jään siia pidama ja nii sel õhtul kui ka järgmisel hommikul näen presidenti ennast ja kõiki juhatajaid nii vaagnarivi taga palverändureid teenindamas kui ka üheskoos nõusid pesemas. Väärikud mehed leiavad ühtlasi aega ja alandlikkust ka sinise kõõgihierarhia madalamaid positsioone täita.

HOMMIKUL ENNE LAHKUMIST TUTVUSTAVAD BHANDARA JUHATAJAD mulle malbe moe ja häbeliku naeratusega Muni-*baba*'t. Paljudel hindu askeetidel on oma *tapas*, spetsiifiline spirituaalne praktika, millele nad end pühendavad. See võib olla kas konkreetne meditatsioonitehnika ja joo-gaharjutused või midagi nii äärmuslikku, nagu aastaid püstijalu seismine (ka magades vaid ühe põlvega võrkkiigelaadsele riidetükile toetudes) või näiteks käe ülalhoidmine jäsme kärbumiseni. See võib enamikule kõlada uskumatu absurdina, ent motivatsioon selliste äärmuslike eluvallikute taga on “vaim läbi valu” ja mõistmine, et meie füüsiline keha on vaid ajutine nõu, milles see vaim loksuh.

Muni-*baba* on pool aastat tagasi andnud vaikimisvande ja suhtleb välise maailmaga vaid žestikuleerides ja teda kui püstolreporterit igal sammul saatva märkiku abil. See on hetkel siin rahvamõllus tema aktiivne suhtlusperiood, ent enamasti kasvab välise vaikimisega paralleelselt ka sisemine vaikus. Teatud meditatsioonitehnika praktiseerimisel olen seitsmel korral pidanud kümnepäevast täielikku vaikimisvannet ja on lausa uskumatu, millise selguse ja kontsentratsiooni meel vaid pooleteise nädala pikkuse sotsiaalse isolatsiooni kestel saavutab; ja ühtlasi, kui kiirelt see kirkus hägunema hakkab, kui kõnelemist taas jätkata.

VAID POOLTEISE TUNNIGA JÕUAN POSHPATRIST PANCHTARNI LAAGRIPAIKA, möödudes rajal muu hulgas Facebooki-kirja jopeseljal kandvast ponijuhist, ja tunnen tagantjärele heameelt, et hulga intiimsemasse Poshpatriisse ööseks pidama jäin. Tugevad tuuleliidid keerutavad laagrist läbi viival peateel üles liivapilvi ning oma panuse lisavad kolmelt maandumisplatspilt pidevalt tõusvad ja laskuvad helikopterid. Kahe

Läbi kõrgmäestiku kulgev marsruut on terroriohu tõttu ümbritsetud tuhandetest India sõjaväelastest.

laineplekist kioski letiavause ees on järjekorras ontlik seltskond vanemaid paare, lunastatakse helikopteripileteid – üks ots Pahalgami ja Panchtarni vahel maksab 4190, edasi-tagasi 8380 ruupiat (u 100 €), sama lihtne nagu linnaliinibussis.

Panchtarni laagris on keset tolmust rada üles seatud mitu metallidetektorit ja kõigi palverändurite pagas otsitakse veel kord läbi. Okastraadist piirde taga istub vähemalt sadakond kandetoolidega kohalikku, kes võitlevad iga teed jätkava palveränduri tähelepanu eest kui filmi esilinastusel punase vaiba ääres pildistavaparatsokari.

RADA SISENE KITSASSE ORGU JA KULGEB PEAGI ÜLE MUDASTE NING JÄÄTUNUD MOREENI-NÕLVADE, enne kui siksakkidena taas järsult tõusma hakkab, et kulmineeruda matka ühe dramaatilisema jupiga – kitsa teega avatud mäeküljel, mida vaid mõnes kohas ääristavad reelingud. Sel rajal tõukleb külg külje kõrval lakkamatu vool jalakäijaid, hobukonvoisid ja kandetoolidega meestenelikuid ja paistab täiesti uskumatuna, et seda iga päev läbivatest tuhandetest palveränduritest keegi kuristikku ei koperda. Edasi-tagasi põristavad helikopterid mööduvad meist nüüd juba oluliselt madalamalt, oru keskel tuulevarjus lennates.

Koopa sisemust läbistavad aeg-ajalt pühendumusest joobunud naisterahvaste läbitungivad kriisked.

Rada esmalt langeb ja siis tõuseb kergelt läbi oru nõgusa alguse ja korraga avaneb mu ees pilt, mis siiani väiksest kallakust varjatud oli – kaljuse ja jäätunud oru põhjast ilmub nähtavale inim-, hobuse- ja telgimeri. Kuna telgid koosnevad eranditult sinistest, kollastest ja oranžidest presentlapakatest, jääb mulje orupõhja hooletult puistatud kommipaberitest.

See on üks neist hetkedest, kui pilgutad silmi, et anda butafooriale võimalus väärikalt haihtuda, nii võimatus tundub siit metsikust kõrgmäestikust leida sellise suurusega inimkolooni. Kõikjal olevad hobused lisavad niigi uskumatu pildile veel tilga mütoloogilist maiku ja juba hetk hiljem lisab mu kujutlusvõime lökgetulede ümber sõjakirveid teritavate ja õllekanne kokkulöövate päkapikkude käredate saja-

tused ning kaugelt õõnsast maasüdamest kostavad kaevandusmasinate kriuksud ja ohked.

Sisenen ees laiuvasse telgimerre ja jään öömajale esimeses ette jäävas *bhandara's*. Kirjutan siin pärastlõunani reisipäevikut ja naasen siis välja inimõhku, et viimaks koopas *darshan*'il käia. *Darshan* tähistab hindi keeles enamasti templitest saadavat religioosset õnnistust, ent see võib tähistada ka ilmalikku transsendentaalset kogemust, näiteks kuristikku kohal kaljunukil lumiste mäetippude keskel saadavat elamust, või kuidas kellelgi. Kohtan ja tervitan teel koopani tuttavaid nägusid läbitud teekonnalt.

KOOPASSE TEEL OLIJATELE MÜÜAKSE *prasad*'i-pakendeid (*prasad* on rituaalne annetus, mis templis või pühapaigas seal kummardatavale jumalusele pakutakse, et seda siis hiljem juba õnnistatud palana pere ja lähedastega jagada).

Mõned palverändurid seisatavad, osutades üksteisele kontuure kõrgel kaljuseinal laagri kohal, ja tõesti, pole vaja palju pingutada, et näha kujundit, mis meenutab hiiglaslikku jalajälge, legendi kohaselt sinna vajutatud jumal Šiva enda päkkadest.

Jõuan lõputute müügilettide, *bhandara*'te ja askeetide tee äärde püstitatud viletsate telkide vahelt koopani tõusva pika betoontrepi mademeni, mida tõkestavad barrikadeeritud värav ja okastraat. “Elite to Core, One Sixty Four” seisab väravapostidel koobast kindlustava eliitpataljoni moto. Kõik teelised otsitakse veel kord läbi, samuti on koopasse rangelt keelatud mistahes kaameraid või telefone kaasa võtta.

KOOPAS ISE ON PÜSTLOODIS KALJUSEINAS HAIGUTAV 40 m kõrgune avaus, mille laest alla tilkuvaid külmi veepiisku inimesed hardalt oma otsaesisele vajutavad. Jäälingat ennast pole esmalt nähagi, sest tagumist seint lahutab avausest terve koopa laiuselt ja kõrguselt jooksev metallvõrksein, mis mulle põhikooliaegseid garderoobivõresid meenutab.

Koopa sisemust läbistavad aeg-ajalt pühendumusest joobunud naisterahvaste läbitungivad kriisked ja metallvõre ni jõudnud inimesed suruvad näod vastu võrku, et paremini koopa hämarasse tagasoppi näha. Paljudel voolavad põski mööda alla pisarad ning loendamatu huled pomisevad hääletult palveid. Piirdeaja tagant on näha pooleldi jääst kaetud graniitplatvormi, mille tagumises otsas toetub koopaseina vastu üllatavalt väike, praeguseks vaid keskmise kodukülmiku mõõtu jäästalagmiit.

Aastavahetusreis Filipiinidele

Põnev ringreis, jõulud ja aastavahetus paradiisisaartel.

Reisi maksumus 3 390€

19.12.2014-06.01.2015

Reis neile, kellele meeldib looduses liikuda, avastada uusi paiku ja kes hindavad kohalikku kultuuri.

Aastavahetusreis Mehhikosse

Kultuuri- ja maitseelamusterohke reis Mehhiko südamest läbi armsate koloniaallinnakeste ja tequila sünnikoha Puerto Vallarta kuurortini.

Reisi maksumus 3 350€

25.12.2014-6.01.2015

See reis on neile, kes soovivad näha tõelist Mehhikot, nautida mehhiko kööki, tutvuda nii iidse indiaanikultuuri kui tänapäeva elu-oluga ja külastada paiku, kuhu turist sageli ei satu.

Gruusiasse suusatama!

Just praegu on õige aeg teha ära suusareisiotsus!
Võimalus valida kolme reisiperioodi vahel.
Hinna sees on suusapagas!

märts 2015

Reisi maksumus 795€

1. grupp 27.02-07.03.2015
2. grupp 06.03-04.03.2015
3. grupp 13.03-21.03.2015

Gudauri on kiiresti arenev suusakuurort, mis asub ca 120 km kaugusel Tbilisi lennujaamast. Gruusia suusareisid sobivad nii peredele, harrastajatele kui ka "freerideritele", soovijad saavad Tallinnas ära teha laviinikoolituse teooria osa.

Stalagmiidi ees ulatub jätunud põrandast välja kolmhark.

JÄLGIN MIND ÜMBRITSEVAID ANDUNUD PALVERÄNDUREID, kuni elavat järjekorda pidevas liikumises hoidvad sõdurid meid leebelt, ent kindlakäeliselt edasi kupa-tavad, et üha uutele ja uutele *darshan*'i-saajatele ruumi teha. Otse vasakpoolse allaviiva trepi kõrval istub kaks braahmanit, üks Nike ja teine Tony Bikes'i suusamütsiga, kes vahetpidamata mehhaaniliselt kätemerest *prasad*'i-pakke haaravad, et sealt osake endi vahelisele altarile kallata ja selle läbi õnnistatud saanud pakike adressaadile tagasi ulatada. Paljud palverändurid on altarit ümbritseva aia külge punaste lindikestega sidunud endi *yatra*-pääsuload, mis sest, et kiri kaardil kohustab lube palverännu lõpuni alles hoidma, ühtlasi seisab kaardil hädaolukorra puhul palveränduri veregrupp.

KELL KUUS ALGAVA IGAÕHTUSE AARTI-PALVUSE EEL avatakse metallvõre ette tõusvate treppide vaheline varem tühjalt seisnud platvorm. Paar sõdurit seab kätteõpitud kiirusega üles mobiilse altari, mille peale ilmub rahvahulga ette kollase mütsi ja kuue ning vikerkaarevärvi *dupatta*'ga peapreester. *Aarti* jääb usku ja keelde mittepühendatule krüptiliseks kombetalituseks, täis sanskritikeelset leelotamist, viirikit ja tuld, mis rituaali lõpul kandikuna rahva seas ringi käib, et palverändurid sellega sümboolselt oma nägu saaks võida.

Minu jaoks jääb märksa rohkem meelde hetk, kui paralleelselt *aarti* algusega lendab publiku pea kohale tuvi ja koopalaes väikesel kiveendil kudrutama jääb. Rahva hulgast käib läbi kahin ja hetkeks on tähelepanu jagatud preestri juhitava palvuse ja lae all tiibu soputava linnu vahel. Kissitatakse silmi ja osutatakse sõrmega, härdameelsematel on käelabad tihedalt palves koos ning silmad veekalkvel.

Selle detaili tähenduse selgitamiseks peame hetkeks tagasi Amarnathi legendi juurde pöörduma. Kui Šiva ühes Pärvatiga kauge koopani jõudis, et viimast surematuse saladusse pühendada, lasknud ta oma käsilasel kõik ümberringi tulega üle kallata, et Igavikulugu kogemata valede kõrvadeni ei ulatuks. Hirvenahk, millel Šiva end meditatsioonis sisse seadis, kaitses aga selle all haudunud tuvimuna, millest koorunud linnupaar saladust kuulnuna surematuse saavutanud. Sama tuvipaar elavat koopa juures tänase päevani ja palverändurite jaoks on nende nägemine ülimalt heaendeliseks märgiks. Nii käib rahva seast teiselgi korral läbi kahin, kui preester palvuse lõpus

inimeste suunas pühitsetud vett piserdab ja koopa lakke sel korral kaks tuvi naaseb.

Kui ma järgmisel hommikul uuesti treppidest üles ronin, et enne lahkumist veel kord *darshan*'il käia, kannab neli sõdurit mu ees koopa poole kanderaa-mile kinnitatud vana naist. On selge, et religioon on Indias midagi niivõrd põlist ja argieluga lahutamatu läbipõimunut, et mistahes keelud või eeskirjad ei ulatu takistama seda sügavat suhet. Isegi eluga riskimine, mis üha sekulaarsemas läänes kõlab vähemalt religiooni kontekstis lubamatult kõrge hinnana, on siin igati akt-

Palverännak on alati ka reis ajas tagasi lihtsamasse elulaadi.

septeeritud panuseks. Ja on ju argieluski Indias surm avalike põletusmatustena märksa nähtavamal kohal kui ettevaatlikult sanitaarses läänes, kus inimesel on täiesti võimalik terve elu jooksul kordagi mitte surnukeha näha.

Lõuna paiku tagasiteele asudes valin seekord Baltali baaslaagrisse laskuva otsetee, puhtalt põhjusel, et mitte tuldud

teed korrata. Rada algabki dramaatiliselt, kleepudes kääniliselt pea püstloodis langetavale kaljuseinale, lumised mäetipud nüüd juba selja taga valendamas. Tee sukeldub aga peagi kitsasse orgu ja kummalgi pool kõrguvad mäeseinad varjavad vaateid kui etenduse lõpul sulguvad lavakardinad.

Esimene pilk õhtu eel nähtavale ilmunud baaslaagrile ei ole paljutootav – järjekordne suur sõjaväebaas, ent sel korral ühes paari betoon- ja silikaatplokkidest hoonega ning risti-rästi militaarveokeid ja politseisoomukeid täis pargituna. Mind ei ahvatle sugugi väljavaade naasta mehhaanilisest mürist ja diisliaurudest tihkesse maailma ning mõistan ühtlasi, kui oluline on mistahes palverännakutele looduslähedus, tunnistame me seda või mitte. Olenemata meie konkreetsest isiklikust motivatsioonist ja ilmalikust või vaimulikust meelestatusest on palverännak alati ka reis ajas tagasi lihtsamasse elulaadi, kusjuures “tagasi” ja “lihtsamasse” ei ole siin sugugi negatiivse tähendusega.

Palverännak võimaldab eluvoo ajutiselt koondada selle baaselementidele – käimine, söömine, magamine – ja vabastab selle võrra suurema energiahulga füüsilise liikumisega paralleelselt käivale mõttelennule või vaikusele. Teekond on alati väärtuslikum sihtpunktist, sest kuni me liigume, me elame.

Sadhu puhkab teel Amarnathi koopasse. Erinevail andmeil elab Indias täna 4-5 miljonit religioosset askeeti, kes vaimse teele asudes ütlevad lahti oma maisest identiteedist ja varast.

**SEIKLUS
ALGAB SIIN!**

EUROOPA REISID

Austria suusareis
14.-20.03.2015 / 890.-

Lüükia tee matk
08.-19.04.2015 / 990.-

Portugali rattaretk
03.-10.05.2015 / 990.-

Teravamäed
20.-24.05.2015 / 990.-

Gruusia ringreis
20.-27.05.2015 / 990.-

Armeenia ringreis
22.-29.05.2015 / 1190.-

Šotimaa matkareis
20.-30.05.2015 / 1090.-

Islandi matkareis
18.-28.06.2015 / 990.-

Montenegro
03.-11.07.2015 / 990.-

Boržomi matkareis
15.-22.07.2015 / 990.-

Islandi seiklusreis
05.-12.08.2015 / 1290.-

Islandi matkareis
08.-20.08.2015 / 1390.-

HIMAALAJA REISID

Annapurna matk
21.10.-09.11.2014 / 1590.-

Himaalaja algajaile
09.-21.12.2014 / 1390.-

Aastavahetus Himaalajas
27.12.-09.01.2015 / 1490.-

Everesti baaslaager
05.-29.03.2015 / 1990.-

Nepali avastusretk
15.-25.03.2015 / 1490.-

Annapurna matk
31.03.-19.04.2015 / 1590.-

Langtangi matk Nepalis
07.-19.04.2015 / 1390.-

Tiibeti ringreis
15.-31.05.2015 / 2990.-

Karakorum
03.-15.08.2015 / 2690.-

Snowman trek
03.09.-02.10.2015 / 7790.-

Mustangi matk
17.09.-07.10.2015 / 1990.-

Annapurna matk
06.-25.10.2015 / 1590.-

KAUGEMAD REISID

India - jooga, ajurveda
16.12.-03.01.2015 / 1890.-

Aastavahetus Baikali ääres
28.12.-05.01.2015 / 1290.-

Omaani matkareis
04.-16.01.2015 / 2490.-

Mehhiko avastusretk
14.-31.01.2015 / 2690.-

Kilimanjaro ja safari
18.02.-04.03.2015 / 3590.-

Maroko matkareis
19.-27.03.2015 / 1290.-

Hiina avastusretk
05.-13.06.2015 / 990.-

Jaanipäev Baikali ääres
18.-28.06.2015 / 1390.-

Alaska loodusreis
20.06.-03.07.2015 / 3590.-

Hiina avastusretk
10.-18.07.2015 / 990.-

Kamtšatka
17.-28.07.2015 / 2990.-

Baikali avastusretk
13.-23.08.2015 / 1390.-

פלאצבל מזוז רבוי
"ואכלת ושבעת וברכת"

MI-VA-MI
ROUTEZ
PHENIQUE
LAFEL

PITOT ARTISANALES
FAITES SUR PLACE
פיתות ביתיות

TOUTES NOS VIANDES
ET TOUS NOS PRODUITS
SONT STRICTEMENT
CACHER

23

Ida kohtub läänega: ajalooliselt juudikvartaliks
olnud Marais mahutab trendikate butiikide
ja kohvikute kõrval jätkuvalt ära ka hulga
heebreakeelseid silte kandvaid söögikohti ja
raamatukauplusi.

Marais ei maga päriselt peaaegu mitte kunagi. Kusagil on ikka avatud mõni baar, isegi pühapäeval, kui kogu Pariis tundub olevat kuhugi mujale kolinud.

Silvia Pärmann uitas lummatult Pariisi Marais' linnaosas, mille soov polevat olla teistest parem, vaid teistele inspiratsiooniks. Väljasõit Reimsi ei kukkunud ka eriti vähem snobistlik välja.

Märkmeid Marais'st

Tekst ja pildid **SILVIA PÄRMANN**, Diivan

Kõigepealt oli seal soo. Edasi sai ainult paremaks minna ja läkski. 14. sajandil oli Le Marais (mis tähendabki täiesti lihtlasest sood) kuningas Charles V elukohaks ning aadlikud ehitasid rue de Sévigné äärde ridamisi oma villasid.

Uus "aadel" on samaväärselt trende seadev, pidutsemisjanuline, head toitu ja veini nautiv ning kunstist lugu pidav (ehkki jääb küsitavaks, kas seda eelnevat saab täies mahus laiendada ka Marais'sse 19. sajandil kolinud juudi kogukonnale, kes siiani tänavate värvipillerkaari soliidse koguse musta lisab).

Isegi nii lugupidav, et ühte kunagisse luksuslikku elumajja on sisse kolinud Picasso muuseum, mis äsja pärast renoveerimist ukсед avas. Teise majja, renessansiaegsesse hotelli rajati juba 1880.

aastal Pariisi ajaloo muuseum (Musée Carnavalet), mille üdini pariislaslikku kollektsiooni kuuluvad näiteks ka Louis XVI habemeajamis-komplekt ja Marcel Prousti voodi.

Ent need majad on erandid. Marais pole koht, kuhu minna vaatamisväärsusi otsima. Marais ise ongi vaatamisväärsus.

MARAIS ON 100% PARIIS. Ehkki mitte see Pariis, kus elatakse romantiliselt õhust ja armastusest, Marais's elatakse ilust ja kogu maailma maitsetest.

Seal on nii palju restorane ja baare, et valida, kuhu siis lõpuks ikkagi sööma minna, on päris raske – isegi heade kohalike soovitajate abiga. Nii et keegi ei tee etteheiteid, kui lõpuks otsustusvõimetuna haarate rue des Rosiers'i äärest mõnest aknast kaasa linna prima falafeli ning sellega ühe

Pariis

Kunst ei jää Marais's galeriiseinte vahele ja keegi ei kiirusta ei rohkem ega vähem andekate kunstnike töid majaseintel üle värvima.

▼ Marais' inimesed – alati värvikad, isegi üleni musta riietunult.

▲ Ka muusika ei ole kammitsetud kontserdisaali, tänaval kuuleb lihtlabasest mees-ja-kitarr kooslusest palju huvitavamaid kollektiive.

vaateakna juurest teiseni kulgete.

Isegi kui ostlemine pole päris teie arusaam mõnusast nädalavahetusest, siis on üks pood, kuhu ikkagi peaks sisse astuma – Merci. Merci on läbi kolme korruse kulgev Marie-France ja Bernard Coheni kauplus, kes oma eksimatu stiilitajuga on sinna valinud ainult väga hea disainiga asjad. See ongi ainus kriteerium: Merci müüb rõivaid, lilli, raamatuid, kodusisustust, kingi, kotte – kõike. Kaupluse kasum läheb heategevuseks (sellest ka nimi), täpsemalt toetatakse Madagaskari lapsi.

EKSIVAD NEED, KES PEAVAD HEA VÄLIANÄGEMISEGA MARAIS'D SNOOBIKS. Marais' soov pole teistest parem olla, selle linnaosa soov on teistele inspiratsiooniks olla. Ja kui ainult inspiratsiooni jagamisest ei piisa, siis pole abikäe ulatamine mitte mingi küsimus.

Kogu Pariis on linn, mis särab iga ilmaga, aga eriti on seda Marais, millel on kuhjaga isikupära ja sisemist soojust, et mitte lasta ennast aastaegade vaheldumisest häirida. Isegi pühapäeviti, kui kogu miljonilinn tundub olevat tukkuma jäänud, ei anna Marais alla. Vähemalt mitte selle tuiksooneks olev tänav rue des Rosiers, mis meeldib kõigile alati.

Rue des Rosiers on parim koht Marais' inimeste vaatlemiseks. Pigem imetlemiseks. Tekib küsimus, et kui Marais' arhitektuur võeti kaitse alla juba aastal 1965, siis miks ei ole kaitse alla võetud selle tänavapilti. Ehkki võib olla mõnevõrra keeruline kaitsta nähtust, mille põhiomaduseks on etteaimamatu muutumine.

LE MARAIS' MEHED EI KARDA OLLA ILUSAD, hoolitsetud ja tähelepanelikud oma kaaslase suhtes, ükskõik kas see on siis samast soost või mitte. Marais' naised on sama iseseisvad kui Skandinaavia naised ja ikkagi seejuures veel naised.

Veel suurem imetus, isegi kerge kadedus, võtab maad, kui saab selgeks, kui mitu tundi kõik need inimesed ilusaks olemise kõrvalt veel iga päev tööd teha jõuavad.

Ainult hea disainiga jalgrattaid on muidu iga päevaga rattasõbralikumaks muutuva Pariisi kohta vähe näha, jalutajad ja tänavakohvikud täidavad kitsad teed nii suure saginaga, et ratta omamisest pole rõõmu.

“Mul on siin kaks kastitait jalgrattaid,” teatas see-est Fabien Breuvert, kui nägi mind oma galeriis-kaupluses ühte jalgratast uurimas.

ENT FABIEN BREUVERT'I RATTAD POLE TAVALISED RATTAD, see minu huviobjekt oli jäädvustatud ühe tundmatu autori tillukesele mustvalgele fotole ja pärines ilmselt 1970ndatest. Fotograaf Fabien Breuvert'i kauplus-galerii müüb nimelt anonüümsete autorite vintage-fotosid ja portreefotosid. Breuvert elas aastaid New Yorgis, kus ta oli mitme sarnase poe püsiklient. Tagasi Pariisi kolides tundis ta, et isegi Pariis on lõpuks valmis galeriiks, kus kunstniku nimi ei tähenda midagi ning arvele kirjutatakse summaks sageli vaid viis eurot.

See on fotomaailm, kuhu võib kaduma jääda tundideks, eriti veel siis, kui juhtute mainima huvi mõne konkreetse teema vastu. Ärge arvake, et Breuvert – kes tundub alati ise oma poes kohal olevat – siis kastitaitte kaupa asjassepuutuvaid fotosid teie ette ei kannaks.

Mis on parim koht Pariisi hipsteritega kohtumiseks? Muidugi Marais.

ENT IGASUGUSED SOOVITUSED EI OLE MARAIS' PUHUL KUNAGI TEGELIKULT OLULISED. Pööraseimad kohad võivad endast varem mitte mingit vihjet andmata välja ilmuda igal tänaval ning paberile trükitud reisi juhtide ilmumise ajaks on kindlasti mõni veel uuem ja veel unikaalsem koht tekkinud.

Marais' puhul saab tegelikult ainus soovitus olla lihtsalt kohale minna.

Marais' aadressiraamat

MUUSEUMID

Musee Carnavalet

16, rue des Francs-Bourgeois
carnavalet.paris.fr

Musee Picasso

5, rue de Thorigny
museepicassoparis.fr

KAUPLUSED

Fabien Breuvert, Images&Portraits

35-37 rue Charlot, 3e
www.imagesetportraits.fr

Merci

111, boulevard Beaumarchais
www.merci-merci.com

HOTELLID

Hotel Emile

Emile on miniatuursete tubadega ja väga väljapeetud olekuga butiikhotell keset elu, mis tähendab geibaare, disainipoode ja trendikaid kohvikuid. Parimat asukohta on raske leida. Kahese toa hind alates 133 eurot/öö.
2, rue Malher
www.hotelemile.com

Hotel du Petit Moulin

Endisesse pagarikotta rajatud neljätärnbutiikhotelli interjööri autoriks on moekunstnik Christian Lacroix. Kahese toa hind alates 215 eurot.
29/31, rue de Poitou
hotelpetitmoulinparis.com

Viinamarjaistandused, mis algavad kohe linna servast, võtavad enda alla ligi 28 000 hektarit.

Šampanja jaoks kasvatatakse kolme sorti viinamarju: punase viinamarja sorte Pinot Meunier'd ja Pinot Noir'i ning valget Chardonnay'd.

Saagikoristuse aeg on 2-3 septembrinädalat, paljud prantslased võtavad selleks ajaks puhkuse ning suunduvad sõpradega marju korjama ja soolitudset lisaraha teenima. Infot selle kohta, kuidas korjajana tööle asuda, leiab šampanjamajade kodulehekülgedelt.

Champagne'i alade aluspinnases on kuni 100 meetri sügavuseni kriiti ja seda katab rammus uhtmuld. Kunagisse kriidikaevandusse rajas oma aasta ringi stabiilse temperatuuriga hiiglasliku šampanjalao Veuve Clicquot. Kui palju pudeleid vana kaevanduse käikudes on, ei tea keegi

Tekst ja pildid **SILVIA PÄRMANN**, Diivan

Suured armastuslood algavad šampanjaga, on öelnud Balzac ja prantslasena pidi ta ometigi teadma, millest rääkis. Mistõttu jääb pisut arusaamatuks, miks räägitakse Pariisist kui armunute ja romantikute linnast. Ehkki šampanjat on Pariisis palju, on seda veelgi rohkem Pariisist pisut eemal, kus teid ootab avasüli, see tähendab šampanjakeldrite pärani valla ustega Reims, Champagne'i piirkonna pealinn.

Päevaks linnast välja: Reimsi šampanjamajad

Tänu Prantsusmaa imeliselt kiiretele rongidele jõuab Pariisist Reimsi ainult 45 minutiga, bussi ja autoga tuleks varuda kaks korda nii palju aega.

Paljud inimesed vähemalt üritavad mitte kohe šampanjat jooma hakata ja vaatavad esimese asjana üle linna muljet avaldava katedraali. Enda vastu ausad inimesed astuvad aga kohe mõnda võluvasse restorani ja lasevad esimese pudeli avada.

Kui te just ei tahagi oma puhkust ära rikkuda, siis tõtt-öelda pole see vaatamisväärsustega tutvumine hea mõte – imelise kihiseva joogi valmimiseks on vaja üsna vastikut ilma. Pariisist võib olla kõige kaunim hilissügisene päike või kevade esimesed mõnusad päevad – Reimsis on tõenäoliselt udu ja seenevihm. Ehkki seal kutsutakse seda ilmselt

viinamarjavihmaks, sest just sellist ilma jumaldavad vahuveini tegemiseks sobivad marjad.

Läks aega, enne kui prantslased kehva ilma võlust aru said. Ehkki vanad roomlased hakkasid seal viinamarju kasvatama juba ilmatu aeg tagasi, ei saatnud kehva kliimaga regiooni veinimaailmas mitte mingi edu – kuni 17. sajandil “leiu-tati” šampanja.

Reims pakub arvukalt võimalusi külastada šampanjamaju, enamik kasseerib visiidi eest väikese tasu ja pakub tuure ka inglise keeles.

Veuve Clicquot oma muljet avaldava vanasse kriiditehasesse rajatud keldriga on ehk kõige targem valik. Kui olete näinud kogu linna all hargnevat kaevanduseaegset käikude labürinti, kus on arvatavasti miljoneid pudeleid (keegi pole suutnud neid lugeda – maja ajalugu on väärikalt

pikk), siis saate ka aru, miks on tuurikoht vaja paar nädalat ette kinni panna.

Ajaloo huvilistel, keda huvitab pisut rohkem kui šampanjamajade minevik, on ilmselt huvitav teada, et II maailmasõja lõpus kapituleerusid sakslased just Reimsis ja kirjutasid seal ka vastavale dokumendile alla. Kahtlemata suur vedamine liitlasvägedele, et sõja kaudu oodatud lõpp just šampanjakeldrite kõrval saabus, väärikamat tähistamist oleks olnud raske korraldada. Seda päeva (ja pidu) meenutab linnas ka Alistumismuseum (Musée de la Reddition).

Metropolist päevaks-paariks jalutava suurusega Reimsi sattudes on seega linna lihtne armuda. Tõe huvides peab ütlema, et Balzacil oli ka tähelepanek selle kohta, kuidas armastuslood lõpevad, aga meil pole vähimatki põhjust sellel peatuda.

Villa Savoye nüüdisaegse eramuarhitektuuri sünnikodu

Kui sind võlub nüüdisarhitektuur, siis tasub Pariisi-reisil alustuseks sõita metrooga La Defense'i, uudistada natuke Champs-Élysées' telge lõpetavat Grande Arche'i ja seda ümbritsevat linnakeskkonda ning istuda sealtsamast rongi peale, et sõita Poissy'sse, Pariisist paarikümne kilomeetri kaugusel asuvasse väikelinna. Taksoga või bussiga Villa Savoye'ni jõudmine pole edasi sugugi keeruline.

Uue ajastu vaimus 1931. aastal valminud villa tellisid moodsa arhitektuuri isalt Le Corbusier'lt perekond Savoye'd, kes said endale kaela paraja õnnetuse.

1935. aastal kirjutab *madame* Savoye arhitektile nõnda: "Hallis sajab, kaldteel sajab, garaaž on täielikult vettinud, vannitoas sajab samuti ning vihmaga on seal üleujutus, kuna vesi pääseb sisse läbi katuseakna. Aednikumaja seinad on täiesti märjad."

Oot, aednikumaja. Te olete ju näinud pilte sellest villast, aga aednikumajast

pole midagi kuulnud. Kui siseneda roheluse taha peitunud Villa Savoye krunstile, siis jääbki kohe paremat kätt maailmakuulsale villa unustatud väikevend, aednikumaja.

Mõni samm edasi ja paistma hakkab ka staarmaja ise.

Ei saa salata, et maja on elegantne, veidi pisem, kui te ehk arvaksite, aga lõpuks oli see ju vaid ühe jõuka pere maa-maja. Poissy ei olnud kolmekümnendatel ja hiljemgi veel mitte Prantsusmaa suurima autotehase asupaik, vaid meeldiv pisike maakoht Pariisi lähedal.

Kui te olete kuulnud Le Corbusier' ideedest, kuidas maja peaks võimaldama suhtlemist looduskeskkonnaga, siis saate tema konseptsioonist interjööris kohe aru. Avarat vaadet pakkuvad lintaknad ja teise korruse sisehoov moodustab sisuliselt väliskeskkonda paigutatud elutoa. Katus kui aed. Kui lisada siia veel ultramodernne vannituba ning uudistada ringi uuenduslikku elu teenindanud köögis, tekib päris tore ülevaade kahekümnendate aastate lõpu (mil maja projekteeriti) tulevikunägemusest.

Argipoolt puudutavad detailid on siiski tõepoolest traagilised. Loodus jõu-

dis siin majas tuppä tõesti igal viisil. Lisaks läbilaskvale uuenduslikule lamekatusele olid probleemiks ka akende suured klaaspinnad, mille läbi päike maja kasvuhooneks küttis. Seevastu külma ilmaga pääses tuppa värskendavalt jahe temperatuur. Primitiivsed terasraamidega ühekordsed aknad ei teinud selleks takistusi ning ka maja küttesüsteem ei püsinud konkurentsisis.

Aga see kõik on samas võrratult kaunis ja harmooniline. Tasub uudistamist.

Perekond Savoye oli sunnitud oma elamiskõlbmatu maja maha jätma, sõja ajal teenis villa Saksa armeed laona, hiljem kasutati seda heinaküünina (küllap ei märgatud esialgu, et katus läbi laseb). 1958. aastal müüdi maja Poissy linnale ning kavas oli lammutamine. Õnneks taipas keegi, et tegu võiks olla laiemale üldsusele huvipakkuva vaatamisväärsusega, ning juba Le Corbusier' eluajal kuulutati maja mälestiseks.

Nägu ja lugu on siin majas üksjagu rohkem kui Pariisi nüüdisvaatamisväärsustes ja nõnda võiks see pisike väljasõit väikese valge maja juurde olla pea kohustuslik igale arhitektuurist ja esteetikat lugupidavale isikule.

www.peugeot.ee

UUS PEUGEOT 508

NAUDING IGAST KILOMEETRIST

HIND ALATES 18 600 €

Keskmine kütusekulu alates 4l/100km

CO₂ emission 105 g/km

UUS PEUGEOT 508

MOTION & EMOTION

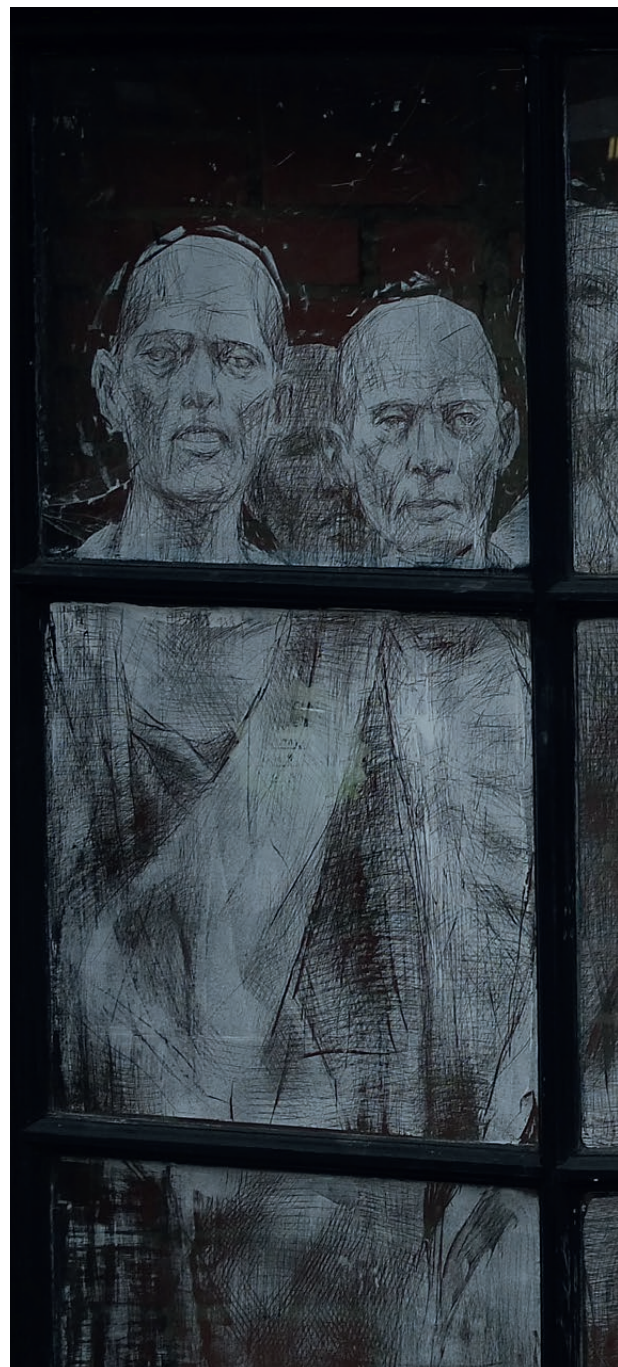

PEUGEOT

London

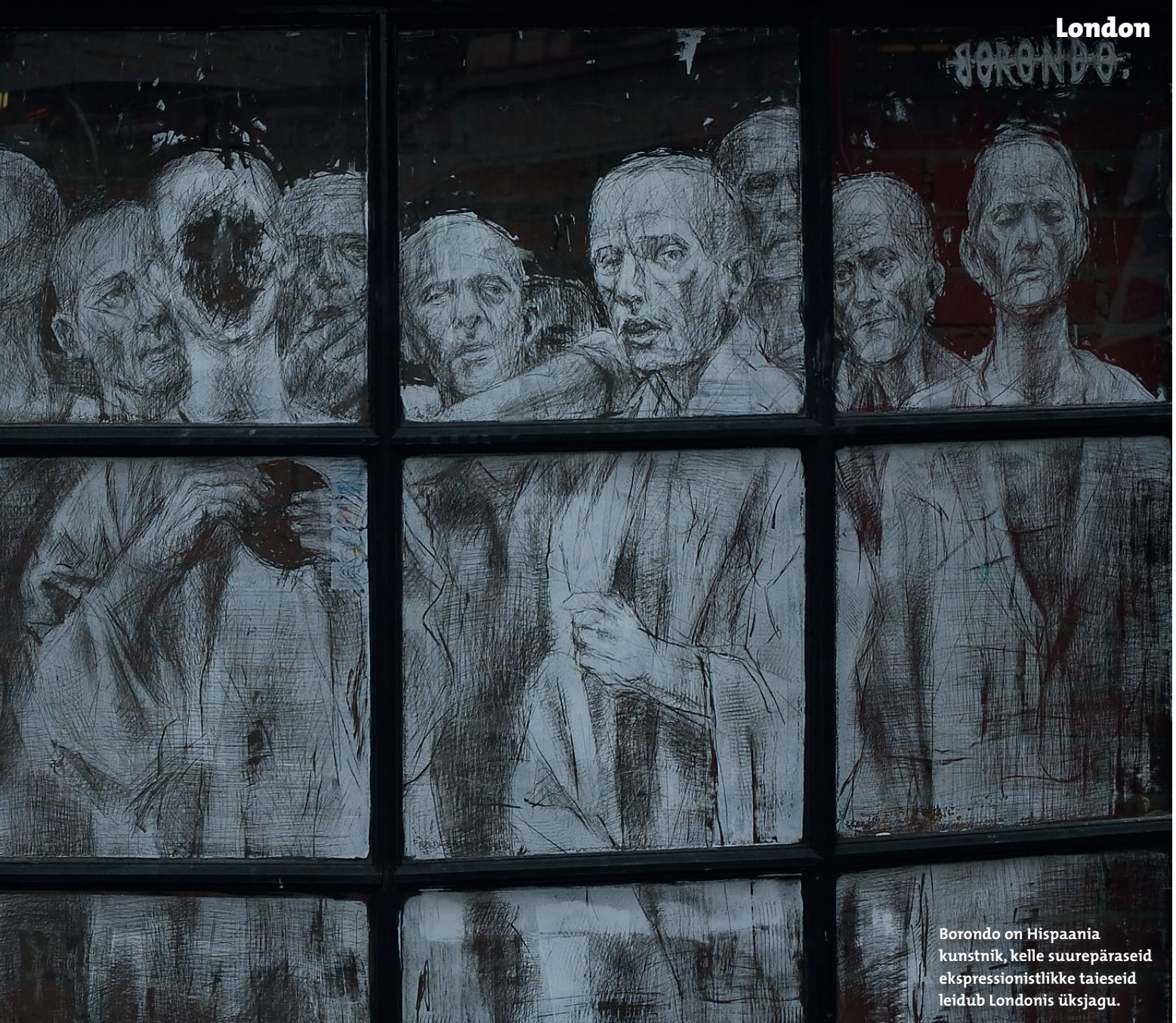
Itaalia kunstnik Nemo's kasutab oma nüansirohkes loomingu ajalehtedest pinda. Kui aeg teeb oma töö, ja ajalehed seinalt kaovad, siis paljastub "naha" alt seinalle maalitud skelett. Võimalik, et kõige lähedam tänavakunstnik, kelle töid Londonist leida võib. NB! Märka taskulampi ja valgustit seinal.

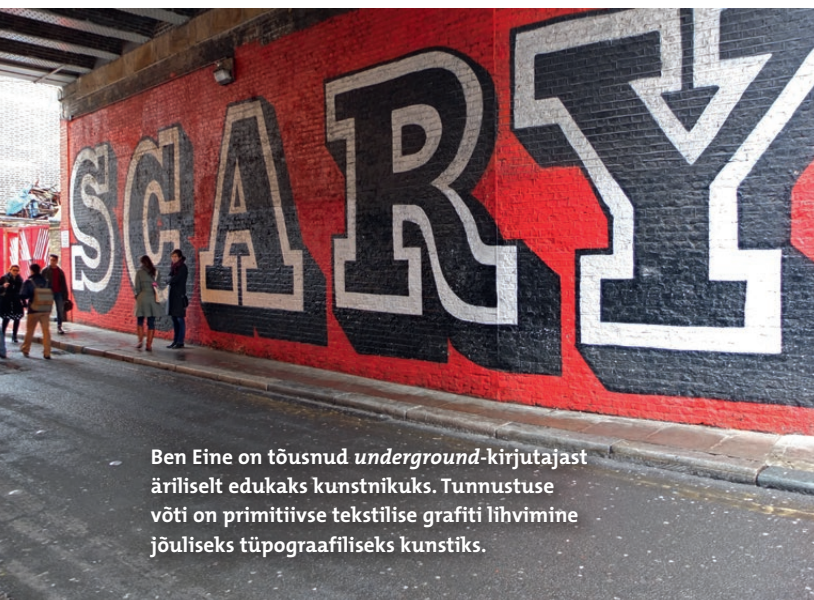
Tänavakunst Londonis

Fotod **ASSAR JÕEPERA**,
tekst **KARL-KRISTJAN NIGESEN**

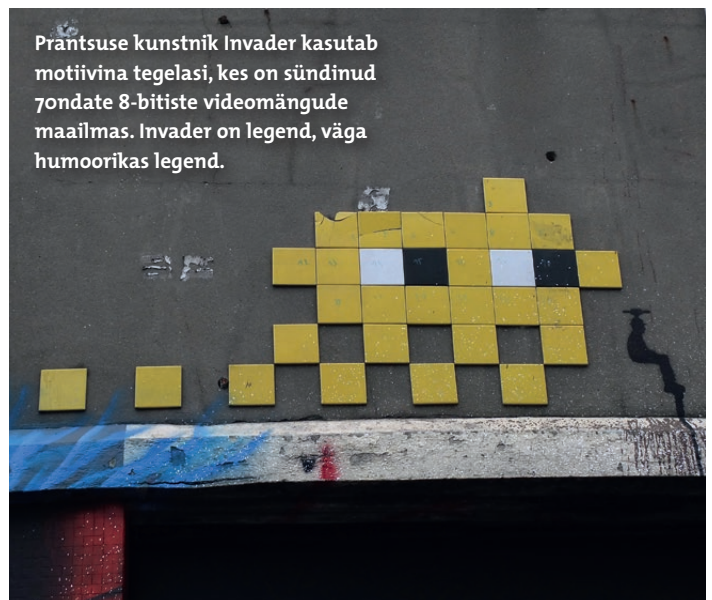
Assar Jõepera ahmis kahe päeva vältel Londonis endasse nii palju tänavakunsti, kui mahtus, ja see oli hea. Õnneks oli tal kaamera kaasas, killukest kogetust saab näha siin ajakirjakülgedel ja olgu see teile inspiratsiooniks, et ühel päeval see avastusretk ise ette võtta. Banksy on äge, aga head tänavakunsti on üksjagu rohkem.

Borondo on Hispaania kunstnik, kelle suurepäraseid ekspressionistlikke taieid leidub Londonis üksjagu.

Ben Eine on tõusnud *underground*-kirjutajast äriliselt edukaks kunstnikuks. Tunnustuse võti on primitiivse tekstilise grafiti lihvimine jõuliseks tüpograafiliseks kunstiks.

Prantsuse kunstnik Invader kasutab motiivina tegelasi, kes on sündinud 70ndate 8-bitiste videomängude maailmas. Invader on legend, väga humoorikas legend.

Tänavakunstituurid Londonis

Londoni tänavakunsti võib avastada omal käel, nagu Assar seda tegi, aga on ka lihtsamaid ja kiiremaid võimalusi. Kunagisest poolkuritegelikust pörandaalusest liikumisest on nüüdseks saanud tunnustatud kultuurinähtus ning huvilisi jagub sedavõrd, et taiestega tutvumiseks korraldatakse suisa ekskursioone. Nii saab näiteks kahe tunni jooksul ära näha Londoni tänavakunsti paremiku.

Muide, need tuurid kipuvad olema nii popid, et figureerivad parimate Londoni ajaveetmisvõimaluste edetabelite tippudes.

www.streetartlondon.com
www.shoreditchstreetarttours.co.uk

Kui eelistad ise ringi uudistada, siis Google Mapsist leiab kaarte, kus on ära toodud taieste asukohad.

- ◀ **Ola! Fabio Oliveira** ehk **Cranio**, nagu teda enamasti tuntakse, on São Paulo kunstnik, kelle looming on kergelt öeldes, hmm, lõunaameerikalik. Tema pärismaalastes on hoogu ja lusti.
- ▶ **Ben Slow** on jutuvestja. Siin pildil on ta kujutanud Charlie Burnsi, 97aastaseks elanud Bacon Streeti vanahärrat, kes oli kohalik legend – kunagine poksija ning paavsti enese poolt privaataudientsil medaliga tunnustatud heategija. Ühe naabruskonna, Brick Lane'i hing.
- ▼ **Belgia tänavakunstnik Roa** maalib kohalikke loomi, enamasti väga suure formaadis, alati väga nauditavas vormis.

KLICK

SINU DIGIPOOD

GRUNDIG

SmartTV ja internetilehitseja! Salvestab USB-le!

48"
121cm

SmartTV
WiFi

USB
SALVESTUS

USB VIDEO
MKV DivX HD
MP3 JPG

Dual-Core
protsessor

FullHD
1920x1080p

A+

200Hz
PPR

DVB
T/C

48VLE7420

- SmartTV SMART INTER@CTIVE 3.0 - Uus edasiarendatud lisavõimalus, mille abil teleri kasutusvõimalused veelgi laienevad. Vaikimisi on paigaldatud sisuteenuste või sotsiaalmeedia veebirakendused nagu Youtube, Facebook, Twitter, ilmateade, uudised jpm. Lisaks on teleril internetilehitseja kasvõi ajalehe lugemiseks. Uusim võimalus on vaadata telerist otse oma Dropbox'i pilvekaustas asuvat sisu: näiteks nutitelefoni Dropbox'i sünkroniseeritud fotosid.
- LAN ja WIFI - Teleri saab interneti ja koduvõrguga ühendada juhtmega või juhtmevabalt ning kasutada Smart TV võimalusi või jagada erinevat meelelahutust DLNA abil. Miracast võimaldab aga kuvada nutitelefoni ekraanipilti samaaegselt ka telerisse – väga mugav viis näiteks koos fotosid vaadata.
- USB salvestus 3.0 - Saab salvestada telekanalit sama kanali vaatamise ajal, teise telerisisendi vaatamise ajal või taimeriga (EPG kaudu). Time shift funktsioon – saab panna saate pausi peale, käia võileiva järel või vaadata telefonile ning jätkata samast kohast vaatamist. Reklamipausi ajal saab näitkes kerida edasi reaajaja vaate juurde.

KUUMAKSE ALATES

13.49

499.-

~~699.-~~

-28%

Erihinna
saamiseks öelge
poes koodsõna
„Estravel“

www.klick.ee osta kodust lahkumata

Tähelepanu: Järelmaks on finantskohustus. Enne järelmaksu lepingu sõlmimist tutvuge vastava teenuse tingimustega ning vajaduse korral konsulteerige asjatundjaga. **UNO järelmaksu pakkujaks on Kaupmehe Järelmaks OÜ.** Krediidi kulukuse määr on 25.56% aastas järgmistel näidistingimustel: järelmaksu summa 500€, intressiga 10.9%, tagastamise tähtaeg 3 aastat, lepingutasu 24.90€. Arvutus on ligikaudne ning võib erineda Teile pakutavatest tingimustest. Soovitame tutvuda järelmaksu infoga aadressil www.klick.ee/jarelmaks.

Kampania kestab 20.10.2014 - 31.10.2014. Kaupa on piiratud koguses. Koik pildid on illustreerivad.

Vietnam

Trang Nguyen,
tuđeng

Hoàng Ngân,
rollerijuh

Kui Vietnamis olles napib aega või tahtmist Hanoi põhjalikumalt tundma õppida, siis ühe tiiru linna peal võiks ikka teha. Teenusepakkujate valik on lai, leida võib nii traditsioonilisi kui ka vähem tavapäraseid tuure. Kaido Haagen proovis neist kahte, üht tasulist ja üht tasuta varianti, ning mõlemaga jäi igati rahule.

Tasuga või tasuta: kaks giidi

Tekst ja pildid **KAIDO HAAGEN**

Laupäeva hommikul kell üheksa ootab mind hotelli fuajees Trang. Ta on üks neljasajast “Hanoi väikesest saadikust”. Selline tunnuslause on organisatsioonil, õigemini omalaadisel turismibürool, mis koondab enda ümber tudengeid ja ka hiljuti ülikooli lõpetanuid, kes tahavad anda panuse oma kauni kodumaa ja selle pealinna tutvustamisse, samas unustamata ka väikest isiklikku kasu. See kasu ei ole aga mitte tasu rahas, vaid midagi hoopis teiselaadset – keelepraktika ja suhtlemine laiast maailmast pärit inimestega.

Sellest naturaalmajanduslikuna tunduvast tehingust võivad kõik. Eelkõige noored giidid ise, kel ülikoolist kaasa võtta vaid keeleõppe teoreetiline pool, ja otse loomulikult ka kõik rännuhuvilised, kel tahtmine peavoolust paar sammu kõrvale astuda. Kindlasti ei meeldi see klassikalist giiditeenust pakkuvatele büroodele, kuna sunnib neid pingutama ja oma teenust paremaks muutama, et õigustada klientidelt raha küsimist. Riigi väikese kaotuse maksutuludena kaalub ilmselt üles aga väikeste saadikute tehtav tasuta promotöö riigi tutvustamisel.

KUNA GRUPID ON VÄIKSED, ÜHEST KUNI VII E HINGENI, SIIS JAGUB RAHULIKULT AEGA KA ISIKLIKUKS SUHTLEMISEKS.

Inimestega tänavalt võib see nonde kasinama keeleoskuse tõttu olla veidi komplitseeritum. Samuti pole ilmingimata vaja ära näha kõiki nimekirjas olevaid vaatamisväärsusi, vaid iga seltskond saab teha just endale sobiva valiku. Kui on huvi näha midagi mitteturistlikku, siis piisava etteteatamise ja võimaluse korral täidetakse ka need soovid.

Jah, tõepoolest ei pea selle teenuse eest maksma mitte dongigi*. Loomulikult on ise vaja osta muuseumipiletid ja katta ka kõik transportiga seonduvad kulud. Samuti on üpris iseenesestmõistetav kuhugi sööma minnes tudengile lõunasöök välja teha. Ja päeva lõpus ei ole keelatud jätta tänu(raha)täheks midagi ka noorele giidile endale või toetada finantsiliselt kogu organisatsiooni. Aga seda ei eeldata ja keegi ei vaata kõvera pilguga veidi õhema rahakotiga rändurit, kelle tänu vaid verbaal-moraalne on.

“Saadikuks” pürgijate seitsmeastmeline valikusõel tagab, et giidideks saavad kandidaatidest ainult parimad ja turistid ei pea muretsema teenuse kvaliteedi pärast. Mõnest lausest ei pruugi küll esimese

korraga aru saada, aga seda tuleb üpris tihti ette ka professionaalsete giidide puhul.

Trang Nguyen on tudeng ja seetõttu on just nädalavahetus talle giiditööks kõige sobivam. Lisaks tavapärasele tudengielule mahub tema päevaplaani aeg-ajalt ka Hanoi külastavatele turistidele linna ja selle lähiümbruse tutvustamine. Mina olin talle kolmeteistkümnes klient.

Lisaks inglise keelele pakutakse teenust ka korea, jaapani, hiina, prantsuse ja vene keeles.

ON VEEL TEINEGI VÕIMALUS LINNAGA VEIDI EBATRADITSIOONILISEMALT TUTVUST TEHA.

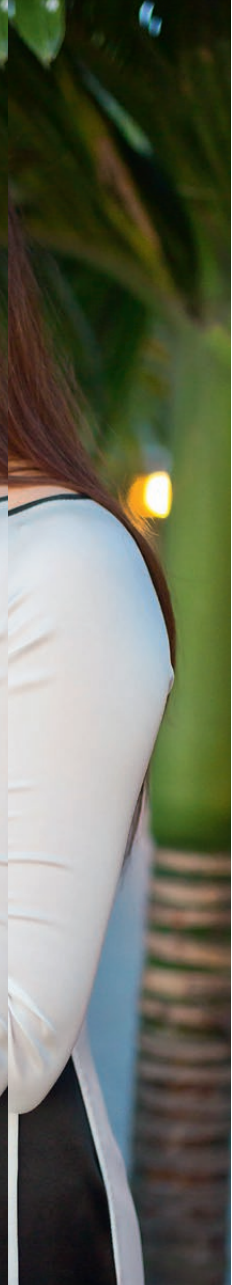
Selleks ulatavad oma abikäe, või otsesemalt väljendudes rolleriistme tagumise poole, neid valges ehk Xe Om Tours. Ainulaadseks teeb selle teenuse asjaolu, et rollerijuhiks-giidiks on eranditult noored kaunid tütarlapsed, kes tuuri ajal kannavad vietnami traditsioonilist *ao dai*d. Kui nüüd mõni noorsand arvab, et see on hea võimalus poolsalaja kohalikke näitsikuid kallistada, siis ta eksib. Ranged reeglid näevad ette, et juhil võivad ümbert kinni hoida vaid väikesed lapsed ja vanad naised. Vaatamata välisele glamuurile ei ole siiski tegemist lihtsalt tibijuhtidega, vaid kõik neid on saanud põhjalikku väljaõppe rollerijuhina ja läbinud ka giidikoolituse. Lisaks on kõigil korralik inglise keele oskus, mis teeb nendega suhtlemise mõnusal ladusaks.

Bürool on küll kokku pandud mõned paketid, aga vajadusel saab linnaringi tellida ka *à la carte*. Eriti sobiv on rolleri tagaistmel tuuritamine nendele, kes ise selle selga istuda ei julge, aga tahaksid ikkagi osa saada Hanoi hullumeelsest liiklusest, kus ilmselgelt on autosid ja jalakäijaid kokku kordi vähem kui mopediste. Eriti põnevaks läheb asi õhtuse tuledesäras tiptunni ajal. Kuigi tundub, et liikluseeskirju siin lihtsalt pole, siis mingil müstilisel moel oskavad kõik juhid ikkagi üksteisega arvestada ja kõik sujub nagu õlitatult. Minu meelet tasub see atraktsioon igatahes proovimist ning kindlasti pole Hanoi mopeediliiklus vähem väärikas vaatamisväärsus kui mõni muuseum.

www.hanoifreetourguides.com

www.xeomtours.com

*Dong on Vietnami rahaühik ja sealsel miljonäril oleks Euroopasse tulles taskus vaid 37 eurot.

Olgugi et California on USA rahvarohkeim osariik, on seal küllaldaselt inimestest puutumata hingematvalt kaunist loodust – hindamatut maavara, mille nautimiseks tasub ette võtta korralik automatk. “Minu California. Mull mullis.” autor Ede Schank Tamkivi teeb praktilise sissejuhatuse osariigi esmakülastajaile.

Tekst ja pildid: EDE SCHANK TAMKIVI

Kuidas näha ühe päevaga sekvoiasid, sinivaalu ja Surmaorgu?

Ringisõitmiseks on meil aega kolm päeva: plaan on homme minna Yosemite, siis teel Lasse tahaks põigata läbi Death Valley ja tagasiteel tahaks ikka Big Suris neid merilõvisid ka pildistada!” Nii võib sageli kuulda arutlemas äsja San Francisco lennujaamas esimest korda jala California pinnale asetanud (Eesti) turiste, kes ei anna endale kaarti vaadates aru, missugune lahmakas see maatuikk tegelikult on.

MÖÖTKAVA AITAB PAIKA PANNA LIHTNE ARVUTUS: California rannajoon põhjast lõunasse on 1350 kilomeetrit, mis on umbes sama pikk vahemaa kui Pariisist Rooma (ma ei kujuta ette, et selle läbikihutamise ühe päevaga vastaks kellegi arusaamale mõnusast puhkusest). Kulunud tallaga soki kujulist California osariiki risti, rannikust sisemaale läbi sõites peab arvestama samuti vähemalt poole tuhande kilomeetrise sõiduga, sest üle mägede ja läbi kõrbete ei kulge ükski tee sirgelt kui pinguletõmmatud nõor. Kui sooviks on sel teekonnal näha muud kui möödakihutavaid liiklusmärke ning einetada mujal kui teeäärsetes kiirtoidukettides, tasub endale paarist päevast rohkem aega varuda.

Ilmselt pole California-huvilistele mingi uudis, et see rahvaarvult suurim (38 miljonit) ja pindalalt USA kolmas osariik pakub võimsaid (loodus)nähtusi. Tema kaldaid uhab rütmilise rahuga maailma suurim ookean, mille rannikuvetes, näiteks Monterey lahes, võib kohtuda maailma suurimate imetajate, kuni 30 meetri pikkuste sinivaaladega. Rannikule allesjäänud metsades kasvavad aga maailma kõrgeimad puud rannikusekivoiad, mis võivad kasvada üle saja meetri kõrgeks ja elada pealt tuhandeaastaseks.

CALIFORNIA JA NEVADA PIIRIL ASUVAS HINGEMATVALT KAUNIS YOSEMITE rahvusparkis võib lisaks neile puuhiidudele imetleda USA kõrgeimat ju-

ga, 740 meetri kõrguselt kaljult otse sügavikku kukkuvat veemassiivi. Yosemite kolmetunnise autosõidu kaugusel lõuna pool on 4421 meetri kõrgune Mount Whitney, üksteise küljes kinni olevate USA osariikide kõrgeim tipp (mis on ameerikalikult kaval viis sõnastada saavutust nii, et Kanada-taguses Alaska osariigis kõrguv McKinley võrdluses ei loeks).

Suurema osa aastast lumega kaetud Whitney mäest vaid saja kilomeetri kaugusel asub omakorda USA kõige madalam – 86 meetrit allpool merepinda – ja kuivem punkt, Death Valley ehk Surmaorg. See kõhe nimi pole kaugeltki liialdus. Mõnel aastal ei saja seal tillkagi vihma ning täpselt sada aastat tagasi mõõdeti selles orus maailma kõigi aegade kuumarekord: 56,7 kraadi Celsiuse skaalal. Samas võib seal, nagu kõrbes ikka, ka suvistel öödel temperatuur kukkuda alla nulli.

AMEERIKLASTE JAOKS KEHASTAB CALIFORNIA TÄNASANI OMAMOODI METSIKUT LÄÄNT, ajastut ja meelelaadi, mida iseloomustas kõige paremini 1848. aastal puhkenud kullapalavik, mis on tänaseni jätnud sellele USA lääneväravale uhke hüüdnime: Kuldne osariik. Kuigi tänapäeval on naaber Nevada oluliselt suurem kullatootja, on Californias asjadel hoopis omamoodi sära. Sellal kui San Francisco mägistel tänavatel heljuvad tänaseni kanepiaurudes võrdset armastust kuulutavad hipid, tipivad Los Angelese joonlauaga tõmmatud trotuaaridel Hollywoodi glamuuri ihalevad ülesvuhvitud wannabe-filmidiivad ning kadunud Mehhiko koloniaalajastu pärl San Diego valgeks lubjatud majakeste vahelt võib relva vibutades välja karata mõni Zorro-laadne tulihing.

Kõiki neid elamusi ei pruugi ega olegi võimalik sisse ahmida ühe reisiga. Aga üks on kindel: suurem tõenäosus vingeid kogemusi saada on mööda maanteed sõites, mitte Californiat lennuki- või rongiaknast imetledes.

▶ Inimene on küll sekvoia-dega kõrvutades tibatiluke, kuid ometi suutsid just valged asunikud California ranniku neist võimsatest puudest poole sajandiga pea laagedaks raiuda.

▶ Üks paljudest Yosemite jugadest, mis langeb püstloodis kõrguvalt kaljult otse sügavikku. Kevadel-suvel on veemassiivid võimsamad, sügisel võib näha vaid pisikesi niresid.

Kõige kõvemad matkasellid murravad üht vaatamisväärsust teisest lahutavaid kilomeetreid mootorratta seljas. Ja mitte mingi saleda võrriga, vaid ikka korraliku maantee-laeva seljas.

Ameeriklased ise eelistavad korraliku *road-trip*'i tegemiseks võtta vähemalt nädala või kaks. Tervelt kaheksas miljonis Ameerika majapidamises on säärase maanteematkaade tegemiseks vähemalt üks isiklik matkabuss, mida kohalikus kõnepruugis tuntakse lihtsalt kui RVD (*recreational vehicle*). Iga selline sõiduk läbib aastas keskmiselt 7200 km ehk umbes sama palju, nagu legendaarses Ameerika filmis jooksis Forrest Gump kolme aastaga – ühest riigi servast teise ja uuesti tagasi. Erinevalt lihtsameelse jooksugeeniuse täiesti tasuta saadaolevast kondiaurust neelavad RVD oma teekonnal arutu koguse kütust – umbes 30 liitrit saja kilomeetri kohta. Ameeriklaste suurusehul-lusest annab aimu ka see, et uhkemad RVD on sisustatud marmorpõranda, nahksohvade, mitme teleka ning täismöödu voodiga.

MÕISTAGI SAAB MATKABUSSE KA RENTIDA ja tavaliselt on need märksa tagasihoidlikumalt sisustatud. Viieliikmelist perekonda majutava standard-suurusel RV rentimine üheks nädalaks maksab sõltuvalt bussi vanusest, läbisõidust ja lisavarustusest 500–1000 dollarit. Teist samapalju peab arvestama kütusekuluks.

Kuna suvalises kohas teepervel või metsaserval parkimine on keelatud, on selliste mobiilsete majade parkimiseks paljudes loodusparkides ja muude vaatamisväärsuste juures alati ootel spetsiaalsed laadimis- ja pesemisvõimalustega ööbimisplatsid, kus saab 20–50 dollari eest öö mööda saata. Hind

sõltub sellest, kas soovid näiteks ka telekast satelliidikanaleid vaadata (iga korralik ameeriklane mõistagi soovib) või lepid märksa looduslikuma vaatega ja imetled ööpimeduses taevatahti. Isegi kuulsa Las Vegase peatänava, nn Stripi ääres on oma RV-parkla olemas, seal parkimine on küll muidugi pisut kallim, aga see-eest on kirevad vaated ka sadade taevakanalite abita tagatud.

KINDLASTI SAAB PIKEMAID MATKU TEHA KA TAVALISE SÕIDUAUTOGA, ent siis tuleb läbi mõelda, millise tasemega majutust reisiselid ootavad. Teeäärseid motelle ja hosteleid leidub USAs nii kiirteede kui ka väiksemate tugiteede ääres piisavalt, kuid nii mõnedki neist sobiks pigem mõne moodsama vesterni või suisa öodusfilmi võttepaigaks.

“Me läksime oma tuppa ja seal oli kogu mööbel paigast nihutatud, kapid olid seinal viltu ja voodil oli üks jalg ära,” kirjeldas üks tuttav hiljuti mulle oma vastse abikaasaga tehtud reisi, mille käigus noorpaar üritas leida 40 dollari kanti jäävaid majutuskohi. “Kui me hakkasime räpasusest ja haisust hoolimata end magama sättima, kostis õuest selline kisa, et meile tundus parem sellest kohast kiiresti lahkuda. Kuigi nägime parklanurgas pesapallikurikatega varustatud seltskonda, jooksime oma autoni ja kihutasime minema nii kiiresti, kui saime.”

Selge see, et ontlikuma meelelaadiga või lastega reisijatele ei pruugi sellised asutused sobiv peatuspaik olla. Liati kui järgmisesse (viisakasse) majutuskohata võib olla mitusada kilomeetrit.

KES HINDAB SOLIIDSEMAT HOTELLIMAJUTUST, peab ehteestlasliku alalhoidlikkusega siiski olema valmis muudeks ootamatusteks. Näiteks viinamarjade lõikusajal septembris-oktoobris on populaarsetes veinipiirkondades nagu Napa ja Sonoma kõik hotellid hoolimata üsna krõbedast hinnaklassist viimse toani välja müüdnud ning viimase hetke pakkumise lootuses spontaanselt uksele ilmumine võib tagada sulle öömaja... oma autos.

Sama lugu on üsna tavaline tippahooajal Tahoe suusakuurortide mägimajakestest või loodusparkide südames asuvates hotellides. Neis hooajaliselt kõikivate rahvamassidega kohtades tasub teada, et tuhandetel jõukamatel California peredel seisab oma “teine kodu” suusanõlvade või kalajärvede lähedal üle poole aastast tühjana ja üha enam on kombeks neid Airbnb ja teiste sarnaste teenuste kaudu kasvõi paari päeva kaup välja rentida.

Meeldiva ja sujuvalt kulgeva puhkuse võti on seega kõiki plaane aegsasti ette teha. Kuigi *über*-kapitalistikus Ameerikas ei ole ka mingi haruldus, et hoolimata nädalaid varem tehtud broneeringust oodatud hotellituba lihtsalt ei leidu, sest mõni sularahapakiga klient jõudis varem kohale. Natukene lootust pakub spontaansele reisijale HotelTonight mobiilirakendus.

KUI VÕIMALIKUD NEGATIIVSED ÜLLATUSED NÜÜD ÜHEKORRAGA ETTE LUGEDA, siis peab pahaaimamatu

PULSS

moodsa linlase ajakiri

JULI/AVGUST 2012
KLIENDILE TASUTA

EWERT
SUNDJA

DRAAKON SIRUTAB TIIBU

MOELOOJA

HELLI
JAHILO

VASTUSED VARRUKAST

TASUTA

OKTOOBER/NOVEMBER 2012
KLIENDILE TASUTA

RGIT
ARJUR
Tallinnas

AUGUST/SEPTEMBER 2012
KLIENDILE TASUTA

KUST SAAB
HEAD SUSHIT?

STIILSE SÜGISE

JUHAN
SAK
GULT TAGASI

SPRIIT
USK
HINGELT HIPI

LLINN MÕJUB
RVISELE:
IK, VESI, MÜRA

Anu
AAGIM

DA ME TEMAST
EL EI TEA?

VEEBRIAR/MARTS 2012
KLIENDILE TASUTA

VÕIGE

MELAN

LINNARUUM

PEGASUS

MOOD

MUUSIKA

STIIL

DISAIN

OUTDOOR
TALLINN

HUMALA
USKU LINN

OLGA MAKINA
MOELINN

KOIT
TOOME

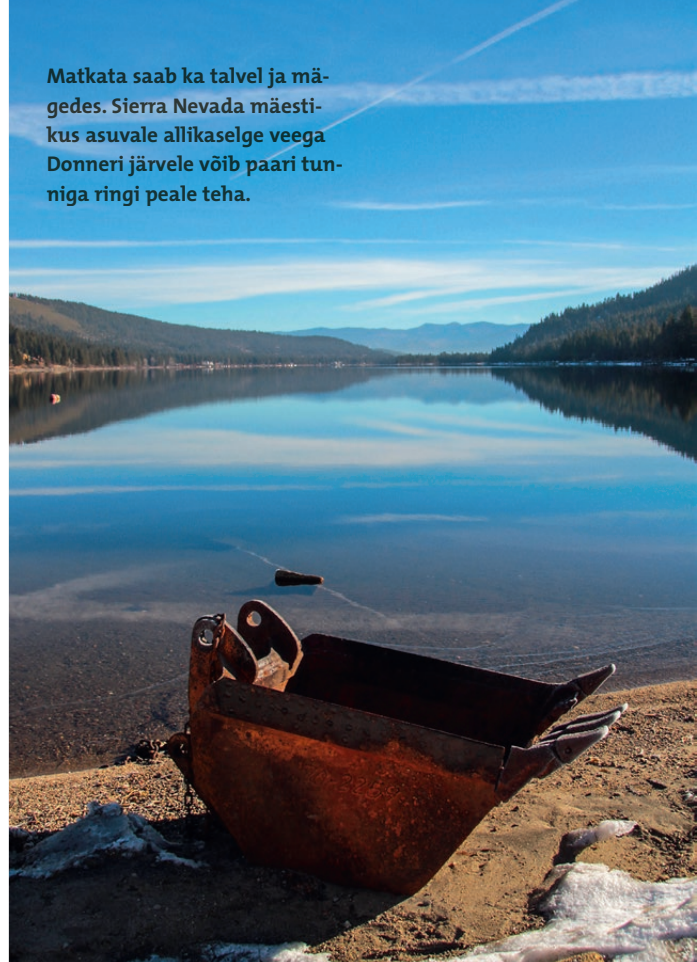
SAATUSE SOOSIK

TELLI PULSS!

www.pulss tallinn.ee/tellimine.php

TEE OMA ELU MUGAVAKS!
NÜÜD SAAB AJAKIRJA PULSS
TELLIDA OTSE KOJU VÕI KONTORISSE.
AJAKIRI ON ENDISELT TASUTA,
TELLIDES TULEB TASUDA AINULT
AJAKIRJA KOJUKANDEKULUD.

Tel 670 2287, info@pulss tallinn.ee

Matkata saab ka talvel ja mägedes. Sierra Nevada mäestikus asuvale allikaselge veega Donneri järvele võib paari tunniga ringi peale teha.

Loodusparkides ringi jalutades võib kohata ka koledat koiotti - hundi ja rebase ristsugutist meenutavat looma -, kelle kohalolust annab tavaliselt märku ööpimedust rebestav kaeblik ulgumine.

eurooplane hotellis hommikusöögile minnes olema valmis selleks, et selle hind ei sisaldu majutustasus ning priske munaroa ning kohvi meenutava pruunika joogi eest tuleb tõenäoliselt välja käia veel mitukümmend lisadollari. Siinkohal on aga õnneks lootust, et halvad kogemused ka lõppevad.

Erinevalt Euroopas levinud müüdist, et Ameerikas vohmitakse hiiglaslikes kogustes ainult hamburgereid, friikartuleid ja muud rämps-toitu, saab Californias enamasti tegelikult väga tervislikult ja hästi süüa. Kiirteid palistavad tõesti küll vaid McDonald'si, Carls Jr-i, Wendy'se, Taco Belli jt tuntud kiirtoidukettide logod, aga väiksemaid teid pidi asulate vahele keerates saab mõnes odusamas toidukohas väga põnevaid maitseelamusi nautida. Ookeaniäärsetes linnakestes on kindlasti rohkelt mereandidele keskendunud toidukohti ning viinamarjakasvatustalude piirkondades on sama tihe kontsentratsioon Michelinitärnidega hinnatud gurmeerestorane kui Burgundia või Toscana veinikülakestes.

TÄIESTI OMAETTE ELAMUSE PAKUVAD aga suuremates linnades tavaliselt kas laupäeviti või pühapäeviti toimuvad taluturud, kust saab osta kirjeldamatult kirevas valikus kohalikku värsket puu- ja köögivilja. Samuti on sisemaa põllumajanduspiirkondades väiksemate teede ääres üsna tavalised hooajalised letid, kust võib soetada kõike seda, mida maa parajasti värskelt pakub: maa-sikaid, mandleid, aprikoose, virsikuid, artišokke, avokaadosid, paprikaid, küüslauku ...

Kui reisi trajektor ja majutuskohad on aeg-

sasti paika pandud, tasub end viia kurssi ka loodusparkide lahtiolekuaegadega. Üldiselt jagunevad need föderaalriigile omase mudeli järgi kolme suurde rühma: riiklikud, osariigi- ja kohalikud pargid. Riiklike parkide alla kuuluvad üleriigilise tähtsusega looduspargid nagu Yosemite, mille ajalugu on USA mõistes väga pikk. Juba 1864. aastal, kui kullapalavik oli raugenud, ent Ühendriigid kodusõjakeerises, kirjutas president Abraham Lincoln alla määrusele, millega "Yosemite Valley" sai looduskaitsealaks.

Tänapäeval käib Yosemite's aastas umbes viis miljonit turisti (pileteid lunastatakse autode järgi, 20 dollarit sõiduki kohta, RVdele veidi kallim), kõige rohkem muidugi suvise kõrgvee ajal (sest kõrgel mägedes sulab lumi mõnikord alles juunikuuks), kuid kindlasti on seal väga ilus ka sügisel ja talvel. Ettevaatlik tasub aga olla kõikjal ringi sibavate koopaoravatega, sest lisaks nende nahaalsele kombele turistidelt otse käest toitu näpata võivad nad levitada ka ebameeldivaid näriistehaigusid nagu hantaviirus.

TEINE HUVITAVA AJALOOGA PAIK ON SAN FRANCISCO PÕHJA JÄÄV MUIRI METS (pilet täiskasvanutele 7 dollarit, lastele sissepääs tasuta), mis on nime saanud legendaarse metsamehe John Muiri järgi. Siin, majesteetlike sekvoiade all, kogunesid 1945. aastal äsja asutatud Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni delegaadid, et mälestada ÜRO peaarhitekti, oma neljanda ametiaja alguses surnud USA presidenti Franklin Delano Roosevelti. Lisaks selle sündmuse mälestustahvlile saab kohapeal põhjaliku ülevaate

ka sellest, kuidas esimesed valged asunikud California paarikümne aastaga põlismetsadest sisuliselt lagedaks raiusid – ühest puukolakast sai ju terve maja! Õnneks jõudsid John Muir ja teised looduskaitsejad kohale enne, kui oli päris hilja, ning sestap on tänapäevalgi alles üksikud metsatukad, kus matkasellid saavad käia nende erakordsete puuhiiudude all looduse võimsust tunnetamas.

Riiklikel looduskaitsealadel kehtivad kindlad reeglid, näiteks ei tule kõne allagi eestlastele nii armas lõkketegu kaunil metsavälul, sest metsatulekahjude oht on alati suur. Silma tasub peal hoida riiklikel pühadel ja nendega kaasnevatel pikkadel nädalalõppudel, sest siis on tavaliselt sissepääs tasuta (mis muidugi tähendab alati ka tohutuid rahvamasse ja liiklusummikuid). Möödunud aastal, kui riigiametnikud eelarvekriisi tõttu streikisid, pandi aga riiklikud pargid kinni ja pikalt reisiplaan teinud turistid jäid lihtsalt pika ninaga.

SAMAL AJAL VÕISID AGA HUVILISED KÜLASTADA kõiki 280 California parkidevalitsusele alluvat looduskauunist vaba aja veetmise keskust. Siia alla kuuluvad nii sekvoiametsad, liivarannad, matkarajad, vanad kullakaevandused kui ka uhked vanaaegsed ehitised, nagu näiteks meediamogulite dünastiale Hearstidele kuulunud loss (selle puhtakujulise kitsi imetlemise eest tuleb täiskasvanutel lunastada 25dollariline, lastel 12dollariline pilet). Suurem osa neist vaatamisväärsustest palistab Vaikse ookeani rannikut ja ühest kohast teise sõitmiseks on parim viis kulgeda mööda maaliliste ookeanivaadete Highway One'i. Ei tasu lasta end eksitada

selle kiirtee nimest, sest eriti suurt kiirust sel üsna kurvilisel ja kohati lausa ohtlikul teel arendada ei ole võimalik.

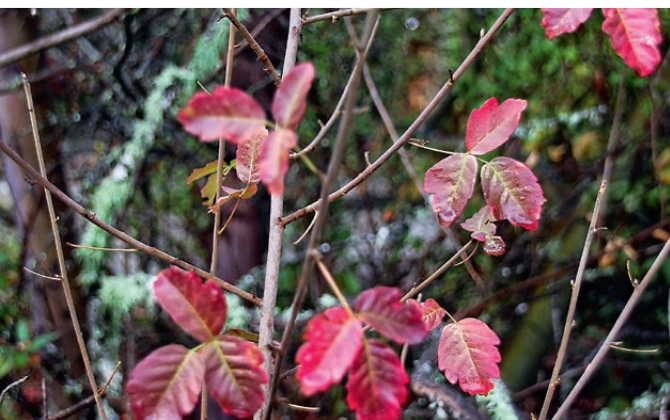
Kuigi turistid kibelevad eelkõige ookeani äärde, pakub samaväärselt võimsaid elamusi ka sisemaa. Hea näide on Sierra Nevada mäestikus asuv Donneri memoriaalpark, kus saab sõltuvalt hooajast matkata, kala püüda või suusatada täiesti tasuta. Pilet tuleb lunastada vaid telkimisplatsi eest (35 dollarit öö) või kui on soov külastada kohalikku rännutee muuseumi, kus jutustatakse lugu läände paremat elu otsima rännanute raskest saatusest.

MÄGEDES MATKATES TULEB AGA ALATI OLLA ETTEVAATLIK, sest metsloomi võib siin kohata igal sammul. Kui Sierra Nevada mäestikus on tavalised kohtumised pruunkarudega, siis isegi Silicon Valleyt palistava Foothillsi-nimelise eelmäestiku kohalikes matkaradadega palistatud parkides (nendes on sissepääs alati tasuta, kuid mõned on reserveeritud sissepääsuga vaid kohalikele elanikele) hoiatavad sildid puumade ja agressiivsete pesukarude eest. Seetõttu pannakse need pargid alati kinni koos päkeseloojanguga, sest kiskjad on tavaliselt öise eluviisiga. Päeval ajal tasub aga vaadata enda jalge ette, et mitte astuda peale päikese käes peesitavale lõgismaole või karvasele tarantlile. Ka nemad tahavad lihtsalt rahus nautida Kuldse osariigi imelist loodust.

Loe lähemalt loodusparkidest:
www.nps.gov/state/ca/index.htm?program=parks
www.parks.ca.gov

Kiirteed on omaette osa Ameerika kultuurist – siin kehtib omaette märgisüsteem ja reeglistik ning puhkamiseks ettenähtud peatusplatsidel võib kohata lugematut hulka rekkajuhte, kelle elu möödubki neil teedel.

Suurema peopesa suurused karvased isaämblikud lähevad sügise saabudes liikvele, et otsida paarilist. California tarantel võib enesekaitseks ka inimest mürgikihvadega susata. Mesilasenõelamisega võrreldav hammustus on ohtlik vaid allergikutele.

Maroko

Milline õnn on koju jõudes süüa sealiha ja tõelist juustu ning juua korralikku õlut! Just neist tundis Kristina Mänd Marokos veedetud kolme nädala jooksul puudust.

Tekst **KRISTINA MÄND**

Nahk. Peamine, millega ma Marokot seostan, on nahk: naha töötlemine ja nahast tehtud asjad. Fesis käisin nahatöökogas, mis oli viisakas koht. Toppisin nina pakutud mündilehti täis ja läksin rõdule vaatama, kuidas nahka töödeldakse: ikka ühest august teise, mehed suurtes kalamehesaabastes neid tassimas, igas augus erinev vahend (nt tuvisitt, et karvad lahti saada, värvid jne). Väga kaunis pilt!

Siis surus kohalik müügimees mu nurka, andsin alla ning ostsin endale pehmest kitsenahast jaki. No ei suutnud ei öelda! Sain veel lillad Maroko sussid pealekauba. Reisikaaslane Belinda aga lahkus nelja paari susside ja lumivalge nahkjakiga. Marrakechis tahtsin samuti nahatöötlemist vaatama minna, aga seal lasin end kohalikel noormeestel vaatama minna ja tassida end paari euro eest "Ainult sellel päeval lahti olevasse" berberi nahatöökotta. Seal võttis teine mees mu üle ja ei viinud mitte peenele rõdule, vaid otse nende pagana aukude keskele! Hais oli kole.

Toppisin taas nina mündilehti täis ja vaevu kuulsin, mida mees rääkis. Neid auke on ju palju, igal oma funktsioon. Kolmanda juures ei pidanud mu haistmis-meel vastu ja ma öökisin kogu hommikusöögi sinna-samma välja. Ülimalt elegantne! Lasin ruttu jalga, makstes enne nahamehele loomulikult kohustusliku raha. Seejärel ilmus välja kolmas tüüp, kes oli valmis mind sobiva summa eest tänavalabüürindist välja juhutama. Lasin end veel kord petta ja õnn oli täielik, kui oma tänavale tagasi sain. Ei taha enam kunagi nuusutada, kuidas nahka töödeldakse.

Hammam. Haisust ja mustusest tuleb vabanda ja just *hammam* on koht, kus seda teha. Marrakechi saabudes läksin kohe *hammam*'i nimega "1001 nuits" (Hammam Les Mille et Une Nuits). Rääkisin kõigile, et see on 1001 pähkli. Oleks siiski pidanud natuke mõtlema, sest ehk oleks ikka nime "1001 ööd" peale ka tulnud ... Aga koht oli tore, selline vana ja väärikas.

Protseduurid on *hammam*'is lihtsad: riided seljast ja ainult aluspükstes aurusauna, kus sind aurutatakse pehmeks, misjärel tulevad tädid ja kraabivad mustuse maha. Siis mässitakse sind mingi plögaga kokku ja pärast vajadusel masseeritakse ka. Pesija on oluline ja minu oma oli tõeliselt suur tegija: ta nägi välja nagu vaal, kandis ainult musta aluspesu ja kui ta mind küüris, siis mu käsi oli ühe ja varvas teise tema voldi vahel.

Kõik oli super, aga auruga sulasid läätسد silmas kokku. Pärast ringsõitu käisin ka teises, moodsas *hammam*'is, mille protseduurid olid samad, aga nii suurt tädi polnud. Kõige võimsam on tunne, kui nad kallavad sind üle ämbrite ja ämbrite veega. Võimas. Pärast olin zen memm – roosa ja läikiv.

aurinko

Mõnus perepuhkus soojal maal
Eksootilised maitset gurmaanile
Ehtne innustus kultuurihuvilisele
Lõpmatu nauding loodusesõbrale

**SEDA KÕIKE LEIAD
MAROKOS!**

**Reisipaketid
majutusega
al. 499 €/i**

**Reisides sügisel
lapsesoodustus 70%!**

MOROCCO

Broneeri ise: www.aurinko.ee

Kirjuta info@aurinko.ee

Helista [6667630](tel:6667630)

* Pakkumine kehtib vaid uutele broneeringutele. Kohti on piiratud arvul. Soodustus kehtib 2 -11- aastasele lapsele, kes majutub kolmandana toas lisavoodil.

Kristina Mänd

Toit. Kui *hammam*'is sai väline mustus maha kooritud, siis tuli end sisemiselt sisustada. Maroko ja apelsinid kuuluvad kokku – kõik nõukogude aja inimesed teavad seda. Nii ka oli – tänavatel tegutsesid apelsinide, mandariinide ja klementiinide müüjad, kelle suured vankrid lõhnasid imeliselt, ja nii mõnigi õhtu oli just nende kaup minu söögiks.

Aga see pole veel kõik: Maroko kuulsaim toit on ilmselt *tagine* (või *tajine*) – kõrge kaanega potis hautatud liha juurviljadega, nt lammas mustade ploomidega või veiseliha oliividega. Minu lemmik oli kana sidruniga. Süüa tuleb seda saiaga, üldse söime kõike saiaga, mida ma pole elu sees vist nii palju sõõnud.

Hommikul moosisai, lõunal *tagine* saiaga, õhtul *tagine*, kebabit, kuskuss vms saiaga. Neli asja olid erinevad. Esiteks Berberi salat, mille keskel on keedetud külm riis ja selle ümber leige juurviljahautis, mida süüakse sõrmedega. Väga maitsev. Teiseks, kui ühel päeval närv üle viskas (*tagine*, kuskuss, *tagine*, kuskuss), siis läksin Marrakechis Tai restorani Narwama, mis asus vanas araabia palees. Põrandal basseinis põles lõke, ümberringi kõrgusid uhked sambad, põlesid suured lambid ja lagi oli klaasist. Olin täitsa üks! Kolmandaks, tuvipurukas ehk *bastilla* – ma küll ei salli neid linde, aga piruka sees on nende liha väga hea. Ja viimaseks ajud küüslauguga, pehme, natuke munaputru meenutava konsistentsiga ollus. Maitsev. Mis veel – oh jaa, iga päev lugematud tassid suhkru mündi- või rohelist teed. Veel olid menüü kindel osa mandlid, oliivid ja datlid, kuigi Hispaania oliivid on kordi paremad.

Ainsad napsud, mida sain, olid pudel õlut ja pudel Maroko veini. Neid ei tormaks uuesti ostma.

Djemaa el-Fnaa. Maroko suur vaatamisväärsus on Marrakechi peaväljak, kuulub ja imeline Djemaa-el-Fnaa – suur plats, kus toimetavad värsked mahla pressijad, käte hennaga maalijad, õlimüüjad, maotaltsutajad, ahvid ja tänavartistid ning kus püütakse pudelitest kala, vaieldakse hindade üle, kerjatakse, varastatakse jne jne. Kell 17, kui päike hakkas Koutubia mošee taha loojuma ja väljakule laskus imeline vatine valgus, avanesid söögikohad. Tuled mehed vankritega, võtsid välja pliivid, lauad, pingid ja nõud ning tunni pärast tegutses väljakul 50 toidukohta, kus süüa tehtigi kohapeal. Minu lemmik oli lett, kus müüdi ainult keedetud mune ja kus ühe poisi ülesanne oli neid mune koorida. Ta ütles, et õhtu jooksul koorib ta 500 muna. Jessa! Aga toit oli hea ja värsked, nõud natuke räpased ning süüa tundus targem kätega.

Väljakult kulgevad tänavad *souk*'i ehk turule, kus müüakse kõike ja loomulikult saad just sina selle parima hinna. Elasin enne ringreisi kohe sealsamas väljaku lähedal ja vaatasin esimesel õhtul kohvikus jalkafinaali Müncheni Bayerni ja Casablanca Raja vahel, mille viimane kaotas 0:2. Raevunud Maroko mehed loopisid siis pudeleid põrandale ja kiskusid suitsu teha; mina jalutasin läbi *souk*'i ja kitsast tänavate oma *riad*'i ning pisut pelgasin. Aga kui ära harjusin, siis polnud miskit. Üldse tundus Marokos mulle turvaline; inimesed tüütavad, kui soovivad midagi müüa, kuid pole sellist hirmu, et keegi midagi teeb.

Olin Marrakechis ka ühes teises *riad*'is, nii 15 minutit jalutamist väljakult. Läksin päris Marrakechi vanalinna, kohalike keskele ja kaugele turistidest. Õige ruttu olid tänavad tuttavad täis, kes muudkui tervitasid ja küsisid, kuidas elan. *Riad* on selline maja, mille keskel on siseõu ja ümberringi toad. Ülevalt on ta lahti, kuid talvel pannakse paks kile peale. Katusel on terrass, kus saab päikest võtta, pesu kuivatada või lihtsalt satelliiditaldrikuid kokku lugeda.

Marrakech oli üldse kena: minaretid, vana *medina*, Saadide hauad, vanad araabia lossid, roosakad müürid ja majad, suured alleed, uhked villad, *hammam*'id, tänavakaupmehed, Bahia palee, oliiviaiad, pargid ja Majorelle'i aed, mis kuulus Yves Saint Laurent'ile 1980. aastast kuni tema surmani. Seda loendit võib jätkata, aga üldiselt nett värk. Aga jah, Djemaa-el-Fnaa oli täpselt nagu filmis!

Kristina Mänd

Kristina Mäand

Sinivalge, rooma ja muud paigad.

Reis viis mind ka paljudesse muudesse paikadesse: pealinna Rabatti, kus asuvad eelmiste kuningate hauakambrid, 12. sajandist pärit poolik mošee, rooma ja araabia varemed; Meknesisse 11. sajandist pärit värvate ja Djemaa-el-Fnaa sarnase väljakuga; Volubilisse, mille võimsad 3. sajandist e.m.a pärit rooma varemed jäeti maha alles 11. sajandil m.a.j ning kus väike ahv ronis bussi ja ajas kõik paanikasse, kuni end ühe poisi pähe magama sättis.

Põhjas nägin Chefchaoueni, sinivalget linna, mis oli tänu värvidele selline vaatamisväärsus, et hinge võttis kinni; Fesi, mis on tohutult suur *souk*'ide, eeslite ja nahatöökodadega vanalinn; Midelti, ühe tänavaga, aga uhkete kindlusoside ehk *kasbah*'dega linna läänes enne kõrbe. Tegime matka ka Atlase mägedesse ja ööbisime *kasbah*'s.

Lumiste mägedega Šveitsi suusakuurorti meenutava Ifrane'i lähedal metsades elavad makaagid, Merzouga külast algab Sahara kõrbe ja seal filmiti "Araabia Lawrence", Todgha kurus elavad berberid ja 160meetriste kaljude vahel kulgeb mitmekilomeetrine kitsas tee.

Berberite linnas Ouarzazates filmiti näiteks osa "Gladiatorist", provintsi kuulsaim *ksar* ehk kindlus on keskaegne berberi küla Ait-Ben-Haddou, kus tehakse samuti palju filme. Kaunis rannikulinnas Essouiras on väga äge rand.

Loomulikult tuli üle vaadata valge Casablanca, kuhu 1990ndatel ehitati eelmise kuninga Hassan II nimeline 210meetrise minaretiga mošee, mis mahutab ramadaani ajal 25 000 inimest sees ja veel 80 000 väljas. See on ka ainus mošee, kuhu mittemusulimid tohivad siseneda.

Rick's Cafe on Casablancas täiesti olemas, kuid tehtud pärast filmi. Peamine vaatamisväärsus vett müüvate värvilisi riideid kandvate meeste, tuvide, palmipuude ja valgete koloniaalmajade kõrval oli minu jaoks hoopis katoliku kirik Sacre-Coeur – hiigelsuur ja täiesti tühi! Seest leidsin vaid ühe redeli, tuhat tuvi ja nende kaka. Ma pole elu sees midagi sellist näinud, ronisin tuvidega võideldes torni ja sain supervaate linnale. Leidsin Casablancas omale ka sõbra, aga kui ta ütles end olevat israellist ja mina arvasin selle peale midagi Palestiina iseseisvusest, siis meie edasine suhtlemine just väga edukalt ei läinud. Aga noh, mis teha.

Sõitsime läbi terve Maroko põhjapoolsema osa, mille arvasin olema kuiva ja punaka (mida ta osalt oligi), kuid meid üllatasid ka datlipalmide ja roosipöösastega orud, imeilusti haritud põllud, oliivisalud ja lumised mäed! Tõeliselt kaunis ja mitmekesine.

Üldse tundus, et kui kuningas Mohammed VI imetlemine ja kultus välja arvata, on marokolased lahedad, sõbralikud ja külalislahked inimesed. Islamiusku, kuid mitte kuidagi fundamentalistid; mehed ruulivad, kuid valitsusest on 1/3 naised; kuningas oli hiljaaegu muutnud pereseadust nii, et naised ei tohi alaealiselt või vastu nende tahtmist mehele panna, naised tohivad lahutada ning lahutuse korral on neil õigus varale ja lastele.

Inimesed ei joo alkoholi, kuid iga nurga peal on kohvik, kus peamiselt mehed joovad maroko teed ja suitsetavad. Naised käivad kas traditsionaalsetes *djellaba*'des (pikad kapuutsidega mantlid), mille all on erinevad sokid, sussid ja mulle tundus, et pidžaamapüksid, või siis kostüümides, aga alati pükstes ja rind kaetud, mõnedel ka nägu. Mehed käivad kas ülikondades, teksades või samuti *djellaba*'des. Pisikesi lapsi kantakse seljas (nagu ka mujal Aafrikas), suuremad on stiilselt riides ja käituvad üldiselt viisakalt.

Kõrb, kassid, kitsed ja kaamelid. Vahepeal tegime kahepäevase reisi kõrbes. Kõrb oli lahe, kuldkollane ja kui mu sinist turbanit kandeveer kaamelijuht üle düünide läks, siis oli ikka ilus küll. Mulle kaameli seljas meeldib, eks ta üks jonnakas loom on, aga selline natuke flegma ja imeilusate ripsmetega. Üks kaamel hakkaski jonnima ja prantsatas lihtsalt maha ning tema seljas olnud ameeriklanna kukkus üle ta pea otse liivadüüni! Tundsin kaasa, aga naljakas oli ka. Tähed kõrbes ja päikesetõus liivadüünidel – see on tervet reisi väärt. Õhtul kuulasime berberi muusikat, söime berberi toitu ja vaatasime tähti. Hommik algas kell kuus ja päikesetõus oli vägev.

Maroko kõige tähtsamad tegelased on aga kassid. Neid on igal pool. Kui koerad tundusid kõik ühest ja samast isendist põlvnevat, siis kasse oli igat sorti, karva ja igas suuruses. Neile järgnesid kitsed, kes olid väga võluvad ja sarnanesid lammastega. Või pigem – Maroko lambad sarnanesid kitsedega. Marrakechi lähedal on paar kavalpead välja mõelnud sellise turistide lõksu, et nad panevad viis-kuus kitsse puu otsa, et turistid maksaks nende pildistamise eest raha. Ma ei tea, kas see kvalifitseerub loomapiinamisena, kuid oli taas korraka naljakas ja kurb. Kui üks kits tahtis maha tulla, kamandas mees ta kohe puu otsa tagasi.

Veel on muidugi eeslid, kurbuse ja õnnetuse kehastus. Pole ma oma elu sees veel õnneliku eeslit näinud. Pisikesed, tokerjad, veavad asju ja inimesi ning seisavad kurva näoga. Kaamelite elu on parem.

Mulle Maroko meeldis ja soovitan soojalt seal reisida. Kohalik transport töötab hästi: ma läksin rongiga Casablancast Marrakechi ja äge oli sadade jalkafännidega koos see neli tundi veeta! Kui iga põõsa ja puu otsas kasvavad kilekotid välja arvata, on Maroko puhas. Toit on natuke üksluine, aga maitsev. Inimesed sõbralikud ja abivalmid. Vaadata on palju ja teha ka. Kuna tegemist on prantsuse keelt kõneleva maaga, siis parafraaseerin Matti Nykäneni ja soovin teile *déjà vu!*

Kristina Mäand

Tekst ja pildid: **KARL-KRISTJAN NIGESIN**

Schloss Fall

Estraveller tegi laupäevase jalutuskäigu Keila-Joal, et nautida sügise kauneimaid hetki ühes kõige ilusamas kohas, mida Eestist leida võib. Jalutasime, vaatasime üle lossi valmis ja pooleliolevad osad ning ajasime natuke juttu ka mõisa peremehega, kes oli parajasti tuttavatele lossi tutvustama sattunud.

Aasta oli 2007 ning Keila-Joa lossi plaaniti rajada presidendi residents. Väarikamat ja kaunimat asukohta presidendipesaks oleks olnud raske leida – sinseid hunnituid vaateid teab meist igäüks ning kui lisame veel fakti, et mõisahooned rajajaks oli Alexander von Benckendorff, tsaaririigi üks mõjuvõimsamaid mehi ning tsaar Nikolai I lähedane sõber, siis oleks tegu olnud veelgi peenema residentsiga, kui seda oli sõja eel Pätsil Toilas.

Saabunud kriisiaastad tõmbasid suurejoonelisele plaanile kriipsu peale.

Mõned kurvastasid – arvati, et mõis müüakse mõnele rikkale kosilasele ning see tähendab ju nõnda tihti rahvuslikku kultuuripärandisse kuuluva koha kadumist eraomandi puutumatusse.

Sugugi mitte põhjendamatu hirm, imekauni Kalvi mõisaga nõnda läkski ja ka Pädaste on piiranud juurdepääsu mõisapargile, et tagada rahakatele külalistele mugava äraolemise eksklusiivsust.

Teised rõõmustasid – presidendi residentsile piiratanuks juurdepääs niikuinii ja isegi kui mõnel ilusal suvepäeval pääsenuks rahvas mõisa hoo vile, oleks lossi interjöörid jäänud tavakodanikule suletuks. Nõnda tekkis võimalus, et Keila-Joa tulevik saab sootuks positiivsem.

OSTJAKS OLI 2010. AASTAL Eesti äri mees Andrei Dvorjaninov. Ootuspäraselt sai värske mõisniku esimeseks kohustuseks seletada tavapäraselt umbusklikule publikule, et ta ei ole mingi kole umbkeelne venelane, kes endale daatša soetas. Andrei on, vastupidi, vägagi eestikeelne mees, kelle koolitee möödus Gustav Adolfi gümnaasiumis. Dvorjaninovite pere kaugem taust on tsaariagsest perioodist küll euroopalikult kirju ja tundub, et nõnda on ka tema hing veidi avaram kui keskmisel eestlasel. Nii ta siis rääkiski, kuidas mõis tulevikus rahvale rõõmu valmistama

hakkab. Paljud ei uskunud.

KOLM AASTAT PÄRAST OSTUTEHINGUT AVAS MÕIS KÜLASTAJATELE UKSED. Haljastus oli juunis veel kohati tinglik, aga see ei takistanud mitme suurejoonelise muusikasündmuse läbiviimist. Neist olulisim oli vahest Eri Klasi juubeli avalik tähistamine.

Suveks said valmis mõisahooned esimene korrus ning keldritasandil asuvad muuseumiruumid. Lossi külastab nüüd üks ekskursioonibuss teise järel ja veelgi rohkem on eraviisiliselt saabujaid, kes teevad mõisale tiiru peale, vaatavad umbusklikult avatud peajst ja üllatuvad positiivselt, kui neid lahkelt üle lävepaku kutsutakse.

Andrei Dvorjavinov näeb Keila-Joa tulevikku väikese eestiliku mastaabis Peterhofina, kuhu tullakse jalutama ja nautima looduse ilu, mida siin jagub rohkem kui üheski teises kohas Eestis.

Eesti ilm on heitlik ja oleks ju kurb, kui väljasõit linnalähedasse paradiisi lõpeks tõdemusega, et vale päev sai valitud. Nõnda on lossil roll maandada ilmast tulenevaid riske ning anda Keila-Joale üks mõõde juurde. Käid vihmaga vahelduseks lossi muuseumis, tutvud Benckendorffide pere ajaloo, saad teada, kuidas siia hiljem Volkonskid tulid.

MÕISASAALIDE SEINTEL RIPUVAD TSAARIARMEE KÕRGETE AUASTMETEGA OHVITSERIDE JA VÄEJUHTIDE PILDID. Vaatad neid ja esialgu võõrana tunduvad tõsised meesterahvad osutuvad kõik järgemööda Eestiga sajanõid seotud olnud aadlisuguvõsade esindajateks. Vene turist seevastu tajub neid esimese, 1812. aasta isamaasõja kangelastena. Kangelane oli ju Benckendorffki, samas sõjas, tsaariarmees, ja mitte vaid vene rahva jaoks. Amsterdamis linnarahvas teab teda oma aukodanikuna, kelleks kaugel Eestimaalt pärit aadlimees sai kui

Kammergurmee kontserdid Keila-Joal

Tänavu sügisel rõõmustab Keila-Joa mõis külalisi üritustesarjaga, kus on ühendatud hea muusika ning samavõrra hea toit. Hetkel, mil ajakiri on ilmunud, on ees veel neli kontserti.

15. ja 22. novembril
kell 16.00 kontsert "Sügis"
kell 19.00 kontsert "Sügis" ja õhtusöök

Lisainfo: www.schlossfall.com

väejuht, kes vabastas linna prantslastest.

Võimalik, et just siin mõisas vihma või külma eest varjus olles hakkad ühel hetkel tajuma Eestis leiduva kultuuripärandi mitmekesisust. Kui läheb hästi, siis tajuvad ka need, kes võõrast rahvusest kadunud kaasmaalastesse võõristusega suhtuvad, et oma pole mitte ainult hiie-mets ja võssakasvanud linnamägi, vaid ka nii terava torni kui ka sibulkupliga kirikud, nii vanalinna majad kui ka mõisahäärberid. Enamik nende tänaseks mälestisteks kutsutavate hoonete rajajaist on lähtunud ühest olulisest väärtusest – armastusest oma kodumaa, Eesti vastu.

MÕISA INTERJÖÖRIDES on taastatud kõik, mida taastada andis – arhitektuurne osa. Stukk- ja raidkivikaunistuste saatus kujunes Nõukogude armee käes kurvaks ja nõnda on nende taasloomiseks pöördunud Benckendorffi palgatud arhitekti Andreas Stackenschneideri teiste ehitiste eeskujude poole. Vajalikud joonised leidsid Peterburi arhiivides. Ka meisterlikud restauraatorid palgati Peterburist, sealne lossimiljöösse puutuva dekooriga töötamise kogemus on lihtsalt võrratult suurem kui meie väikeses Eestis.

Lossisaalide sisustus ei järgi otseselt kohalikku ajaloolist eeskujut. Sobilikus väärikusastmes antiikmööbel, olgu siis originaali või koopiana, oleks nii kallis ja õrn, et see tuleks paigutada piirete taha

nagu muuseumis. “Ma tahan, et lossi külastav vanainimene võiks istuda, kui ta väsinud on,” selgitab valikuid mõisa peremees. Seetõttu valiti interjööri Charles Spencerile (printsess Diana vennale) kuuluva mööblitöökoja toodang, mis järgib eeskujuna Spencerite Althorpi lossi mööblit. Nii ongi pehme mööbel kõigi külastajate päralt, kes soovivad jalgu puhata või lihtsalt lossimiljööde istudes naudida. Kui sa ei saa istuda nagu Alexander von Benckendorff, siis vähemasti võid sa seda teha nagu printsess Diana. Pole ka paha.

MIS MÕISAS EDASI TOIMUMA HAKKAB? Kevaldel on kavas avada lossiruumides restorani. Valmimisjärgus on teise korruse külalistetoad ja sviidid, mis paiknevad mõisa kunagise pererahva magamistubades, aga nende puhul pole tähtaega paika pandud – parem korralikult kui kiiresti, näikse olevat tagamõte mõneski ettevõtmises, mis siin mõisas pooleli on. Neile, kes restorani avamist ära ei raatsi oodata, on lähiajal kavas sari õhtuid, kus mõisas saavad kokku muusika ning hea toit. Minge proovige järele! Muide, kui sviidid valmis saavad, siis just nende rõdudelt avaneb joale see kõige parem vaade.

Pooleli on tööd ka kastelli tüüpi tallikompleksi vasakus tiivas. Siia peaks tulema trahteri laadis söögikoht, mis ka bussidega saabuvaid suuri turismigruppe

Jäta need nimed meelde

krahv Alexander von Benckendorff

1781–1844

Keila-Joa mõisa rajaja, keda Venemaal tunnatakse eelkõige kui 1812. aasta isamaasõja kangelast ning keisririigi julgeolekuteenistuse rajajat. Von Benckendorff oli keiser Nikolai I lähedane sõber, kelle surres tsaar lausus: “Ta ei ajanud mind kellegagi tülli, kuid lepitasku judega.” Eesti rahva jaoks on ta muu hulgas Peeter Volkonski vanavanavanavanavana.

Volkonskid

Sergei Grigorjevitš Volkonski (1788–1865) oli samuti isamaasõja kangelane, Alexander von Benckendorffi relvavend ja sõber. Krahv oli sunnitud oma sõbra Volkonski osaluse eest dekabristide ülestõusust 1826. aastal vangis saatma. Hea seegi, et tühistati surmamõistetv kohtuotsus. Volkonskite perega sidemed siiski ei katkenud. Alexandri tütar abiellus Sergei vennapoja Grigori Volkonskiga. 20 aastat hiljem oli Siberist tagasi ka Sergei ühes perega, tiitel taastatud, aumärgid ennistatud, ning tema poeg Mihhail kosis 1859. aastal Alexandri tütre tütre. Nii pandi algus Volkonskite ajastule Keila-Joal.

Andrei Stackenschneider

1802–1865

Saksa perest pärit Vene arhitektuurklassik, kes kavandas silmapaistvaid lossiansambleid ja paraadlikke interjööre. Tema esimeseks tööks oli neogooti stiilis Keila-Joa mõis. Benckendorff jäi tema tööga rahule ja esitles noort arhitekti Nikolai I-le, kui tsaar Keila-Joal viibis. Stackenschneider tõusis seejärel kiiresti akadeemikuks, professoriks ning lõpuks sai temast keiserlik õukonnaarhitekt. Ta on kavandanud mitu kaunist keiserlikku paleed Peterburis, tsaarile võluva villamöödus palee Peterhofis ning ehitisi Krimmis, Novgorodis ja Pavlovskis.

suudaks toitlustada, ning lisaks seminariruumid. Ootel on teine pool tallikompleksist, kus tulevikus tõepoolest ka hobuseid näha saab. Oma järgmist funktsiooni hotellina ootab kunagine külalistemaja ühes perekabeliga, mis peaks taas sakraalruumiks saama. Kui eriti hästi läheb, ja miks ei peaks, saab seal tulevikus tutvuda Eesti erakolleksionääride ikoonikogudega.

Kõige olulisem on siiski valmis ning juba selle eest tuleb mõisa uuele omanikule suur tänu öelda. Eesti on tagasi saanud ühe oma kaunimatest vaadetest. Või isegi kaks – ühe joalt lossile ja teise lossist joa poole.

estravel

Ärireisid

kiirelt ja soodsalt
Estraveli ärikliendi
e-poest

FOTO:FINNAR

Ärikliendi e-poest leiad laia valiku soodsaid
lennupileteid, hotelle ja autorendi võimalusi üle maailma.

Estraveli kliendina saad 24 h tasuta reisiabi telefonil 6 266 266.

Loe lähemalt www.estravel.ee/ariklient
või kirjuta ariklientuur@estravel.ee

Mustmiljon täidetud reisiunistust

Slummiköök vs. paleeköök

Tekst ja pildid: **SILVIA PÄRMANN**, Diivan

- ▶ Oluline osa igasuguse Tai söögi juures on aga selle maitsetamamine. Reegel on lihtne: tšillit ei ole kunagi liiga palju.
- ▶ Kui Tai roogade puhul on serveerimine maitse järel teisejärguline, siis erandiks on üliefektne keedukreemiga täidetud ja küpsetatud kõrvits, mida serveeritakse jahutatult ja sektori-tekst lõigatuna.
- ◀ Kergelt praetud road, nagu näiteks Tai praetud nuudlid, kuuluvad kindlasti kohustuslike toitude nimekirja, mis tuleb reisi jooksul ära proovida.

Sidrunheina salat, nuudlid köögiviljadega, Massamani karri, kleepriis mangoga – Silvia Pärmann üritas õppida valmistama Tai roogi ja käis Bangkokis lausa kahel kokanduskursusel, millest üks toimus slummis ja teine linna kõige glamursemas kokandusstudios. Selgeks sai vaid see, et Tai köök on imeline absoluutselt igal juhul.

Klong Toey polnud veel mõne aasta eest asum, milles elamise üle keegi uhke oleks olnud. Selle ühte piiri märgib Chao Phraya jõgi ja asumi südameks on hiiglaslik turg – aga selline turg, kuhu turist kunagi ei satu ja kuhu ta oma raha ei jäta. Klong Toey on nimelt üks Bangkoki slummidest. See pole küll midagi võrreldavat Mumbai omadega, ent siiski – linnas on väärikamaid aadresse.

ÜKS NAINEN ON AGA MÕNE AASTAGA KLONG TOEYST TEINUD NIME, mis annab lootust paljudele, ja selle turu külastuse teinud osaks ühest suurimast gastroonoomilisest elamusest, mida Bangkok pakkuda võib. See naine on Khun Poo, kes ühe slummis tegutsenud heategevusorganisatsiooni abiga on saanud lihtsast tänavatoidu müüjast kokanduskooli omanikuks ja juhiks ning annab nüüd slummis tööd mitmekümnele inimesele.

Kui muidu lähevad pere-mehed koera nägu, siis Tai turgudel spetsialiseeruvad müüjad nii selgelt ühele artiklile, et kohati võib tõesti nende sarnasust märkama hakata.

Kõigi jaoks lihtsalt Poo on kõikides inglise keelt rääkivates turistides tekitanud erilist vaimustust juba ainuüksi oma nime pärast. Ent meelde jääb Poo absoluutselt igapähele.

Oma kodutänavale rajatud kokanduskooli klassis saab ta õpetada korraka kümnet inimest. Maja ise on ühte slummi kitsastest käikudest nii hästi ära peidetud, et kellelki ei eeldata selle omal käel üles leidmist. Mõni Poo abilistest saab hobikokkadega kusagil tuttavamas kohas kokku ja juhatab nad siis edasi.

ALUSTUSEKS LÄHEME BANGKOKI KODUKOKKADE HULGAS KUULSALE KLONG TOEY TURULE.

See on ehe koht, mis on püsinud muutumatuna elektri saabumisest saadik ja kus ei kujuta kedagi ette arutlemas selle üle, et juba lähitulevikus saame oma toidu ikkagi 3D-printerist, mitte äärelinna põllult või naabri pardiaedikust.

Ehkki alguses oli juttu, et turult ostame kõik kokkamiseks vajaliku, poetas meie ringkäiku juhtinud “abikokk” tagasihoidlikult, et liha ja kala tõi ta hommikul kella kuue paiku siiski juba ära ja viis külmikusse, kella 10 paiku käivad turul ainult laisad perenaised ja almuseid koguvad mungad. Meie rõõmuks jäi turul pildistamine, köögiviljade valik ja frititud sitikate degusteerimine. Vaieldamatult populaarseima etteaste tegi konnamüüja, kes parasjagu oma – siis veel elaval – kaubal kõhte lahti lõikas ja sisikondi ealdas.

Lääne inimestes, kellest kogu kokandushuviliste seltskond koosnes, tekitasid elevust arvukad angerjatega täidetud vannid, millest kalad osavalt plehku

Tai köök

Ian Kittichai – üks moodsa Tai köögi leiutajaid

Ian Kittichai on hetkel üks Tai hinnatuim kokk, mitme restorani omanik ning telestaar, Tai versioon Jamie Oliverist ja Gordon Ramsayst kokku, kel tundub õnnestuvat kõik, mis ta ette võtab.

Ian sündis Tai hiinlaste perekonda, kus ees ootas juba loendamatu arv õdesid. Ian, kes kandis siis veel nime Pongtawat Chalermkittichai, oli küll oodatud poeg, kuid oodatud oli ka tema panus perekonna majandusliku seisukorra parandamisse. Nii ärkas ta koolipoisina poole öö aegu, sõitis emaga Klong Toey turule, aitas tal koormatäie toiduaineid koju viia ja lippas siis kooli. Pärast kooli, kui ema oli turukraamist valmistanud karri või supi või mõlemat, lükkasid nad toidukäru tänavale ja müüsid selle kõik maha.

Nagu ettevõtlikel Tai noortel tavaks, lahkusid lani õed ridamisi Austraaliasse paremat elu otsima. Kooli lõpetades oli lanil üks eesmärk – õppida selgeks inglise keel.

Austraalia koos eesootavate õdedega ei töötanud soovitud iseseisvat elu, lisaks oli üks sõber just Londonisse lahkunud. (Kes küll kinnitas, et seal pole inglise keelt absoluutselt vaja).

Plaanimata mingitki karjääri restoranimaailmas, lendas Ian Londonisse ja sai kohe tööle Waldorf Hotel THFi restorani nõudepesijaks. Üks asi viis teiseni, varsti oli ta juba hommikusöögil teenindaja ja siis sai jala ka köögi ukse vahele.

Ka inglise keel sai selgeks ja Ian lendas tagasi koju, kus talle jõudis lõpuks kohale, mida ta tahab – saada tippkokaks. Vastust küsimusele, kuidas selleks saada, suundus ta otsima raamatukauplusesse. Mitte kokaraamatuid lugema, retsepte teadis ja leiutas ta isegi. Ian luges läbi kümnete kaupa kuulsate kokade elu- ja edulugusid ning leidis ühe asja, mida kõik olid teinud: nad olid töötanud Prantsuse restoranides.

Prantsusmaa tundus siiski kaugel. Kokandusõpingutega Londonis algust teinud Ian lendas oma äsja omandatud inglise keelega Sydneysse ja veetis mitu aastat Austraalia prima Prantsuse restorani Claude'i köögis.

Tagasitee Taisse käis läbi New Yorgi, kus ta tõusis peakokaks ja avas 2004 oma esimese restorani Kittichai Restaurant. 2008. aastal järgnes restoran Barcelonas. Alles siis leidis ta, et on valmis Bangkoki jaoks.

Tema esimeseks restoraniks sünnimaal sai gastropubi Hyde & Seek. Restorane järgnes üle maailma Indiast Araabia Ühendemiraatideni, kuid aasta 2014 on olnud eriti tegus siiski just Bangkokis.

Ta avas Aasia gastrobaari Namsaah Bottling Trust ja maikuust tegutseb ka kokanduskursuste maailmas Issaya Cooking Studios.

Ja uusi restorane plaanib ta veel enne aasta lõppu avada vähemalt kaks.

Telesaated, "Iron Chef" teiste seas, ning kokaraamatud on teinud Kittichaist mehe, kelle tunnevad tänaval ära isegi need, kes kordagi elus restoranis pole käinud.

Sellist luksuslikku paika, nagu on Issaya köögistuudio, saavad kokkamiseks kasutada vähesed taid. Tänavatoidu populaarsus on alguse saanud sellest, et tavainimestel pole kodus ei aega ega ruumi kokata, mitte sellest, et nad seda teha ei viitsiks.

panid ja siis mööda turgu siuglesid. Suur oli aga meie pettumus, kui selgus, et taid ei söö neid – nad viivad angerjad jõe või lähima kanali äärde ja lasevad siis vette lahki, sest koos angerjaga pidid kõik mured minema ujuma. Iseenesest väga ilus. Ent siiski tabasin ma end õhtul linna parimas Korea restoranis topeltportsu eelroaks mõeldud grillitud angerjat tellimas, loodetavasti ei olnud tulest läbi käimine imetabaseid võimeid vähendanud.

POOGA KOKKAMINE ON NAGU IGA TEISE HÄSTIORGANISEERITUD INIMESEGA KOKKAMINE.

Nelja roa valmistamiseks oli igal õpilasel aega kaks tundi ja abiks vähemalt üks isiklik assistent, kes oli ilmselt hommikust saadik asju koorinud ja lõiganud, nii et endal tuli vaid juba valmis mõõdetud kogused segada ning enne frittima või aurutama asumist üht-teist pisut juurde hakkida. Valminud kogused olid külluslikud ning oleksid ära toitnud keskmise tai perekonna, nii et ausalt öeldes kadus kusagil kolmanda roa juures juba motivatsioon pingutada.

Valus oli muidugi hiljem kodus tõdeda, et karri, mille valmistamiseks kulus Poo juhendamisel 30 minutit, võttis kodus ilma assistendita aega kaks tundi. (Ning vürtside uhmerdamisest valusaks jäänud käelihaste massaažile veel teine kaks tundi kodulähedases tai massööridega mehitatud salongis.)

TOTAALSELT TEISTSUGUNE ON BANGKOKI TEINE HETKEL KUUMIM KOKANDUSKURSUS

moodsa Tai köögi guru Ian Kittichai juures Issaya Cooking Studios, mis asub mitte just üleliia tagasihoidliku nimega kaubanduskeskuses Central Embassy.

Kunagise Ühendkuningriigi saatkonna asukohas saab

Klong Toey slumm jääb oma räpaseselt kaugemale maha India suurlinnade analoogidest.

nüüd ostelda ja kokata glamuursevalt kui kusagil mujal Bangkokis (või ilmselt ka Suurbritannias).

Kittichai idee on samuti pakkuda Tai traditsioonilisi toite – aga hulga modernsemas võtmes ning tema lihvitud retseptide järgi. Magus ja hapu, soolane ja vürtsikas on alati hoolikalt tasakaalu seatud, tšillit ja kookospiima pole kusagil unustatud.

Ta on seejuures olnud päris edukas ning saanud pliidi äärde ka need Bangkoki hipsterid, kes midu oma õhtuid kohaliku Mikkelleri pruulikoja juures baaris veedaks.

Toidu väljanägemine on Kittichaile sama oluline kui maitse ja paari friteeritud kalakotletikese perfektne banaanilehga kaetud taldrikule sättimine võttis higestama juba enne tulise suutäie maitsmist.

Selle kõrvale ei räägita mõistagi elust slummis, vaid linna kõige elegantsematest restoranidest ning uuest Tai köögist.

BANGKOKI RESTORANIMAASTIK ON KUMMALINE, tunnistas Kittichai: linn on küll koduks erinevatele parimatele Aasia restoranidele, aga kui vaadata ringi peakokkade hulgas, siis Tai gurmeerestorani köögist ei vaata peaaegu ühelgi juhul vastu tai. Erandiks on Kittichai ise – kui ikka on, sest etniliselt on tegemist hiinlasega.

Kittichai kurtis, et erinevalt hulgakaupa Tai köögi vastu huvi tundvatest välismaalastest – ta korraldab sealsamas Issayas meistriklasse ka päriskokkadele – ei taha noored andekad Tai kokad teha traditsioonilisi (ega isegi mitte ebatraditsioonilisi) Tai toite, nad tahavad kokata lääne roogi.

Nii et asjaolu, et maailma esimene Micheli tärn Tai köögi eest läks austraallasele David Thompsonile, ei tundugi enam üleliia kummalised. Tänaaks on Thompson avanud restorani ka Bangkokis, kus lisaks gurmaanidest maailmaränduritele, kelle jaoks Tai juba ammu kaardile väga selgelt märgitud oli, broneerivad laudu ka järjest enam traditsioonilisest Tai toidust inspireeritud autorikööki hindama hakanud kohalikud.

Ehkki Kittichai juhendamisel õnnestub valmistada üsna peened road, on pärast seda kursust õnneks jaksu minna enda ja Thompsoni oskusi võrdlema.

Mõlemad on saanud inspiratsiooni nii Tai tänavatoidust kui ka sajandeid vanu retseptidest, mis on kuulunud väarikamatele perekondadele.

EHKKI LÕPUNI ARUSAAMATUKS JÄÄB, KAS PAREMINI SÜÜAKSE SLUMMIS VÕI PALEES VÕI TÕESTI POLEGI VAHET. Ja tegelikult pole seda kõike mitte mingit mõtet kodus korrata üritada: segased ja riigipöördelised ajad on langetanud nii Bangkoki lennupiletite kui ka hotellide hindu meeldivalt palju, ehkki süüa, ausõna, on seal tõesti igati turvaline. Ärge lihtsalt kandke T-särke kirjaga “Freedom” ega arvake, et on vaimukas tervitada sõpru “Hunger Games’ist” õpitud kolme-sõrme-tervitusega – vanglates ei sööda kindlasti nii hästi.

Bangkoki aadressiraamat

KOKANDUSKURSUSED

Cooking with Poo

www.cookingwithpoo.com

Issaya Köögistuudio

www.ianchalemkittichai.com

PARIMATEST PARIMAD AASIA KÖÖKI PAKKUVAD RESTORANID

Nahm

Tai gurmeerestoran, valitud parimaks Aasia restoraniks, maailma parimate restoranide edetabelis 13. kohal. Laua reserveerimiseks tuleb ette helistada mõni nädal.

www.comohotels.com/metropolitanbangkok/dining/nahm

Krua Apson

Mitteametlikult parim traditsioonilisi Tai roogi pakkuv restoran, mis näeb välja nagu suvaline äärelinna söökla (ja asukoha mõttes seda ka on), mida armastavad nii kuninglik perekond, restoranikriitikud, kohalikud tavalised inimesed kui ka lähedal asuva Bangkoki ilmselt parima butiikhotelli Siam kliendid.

www.kruaapsorn.com

Tang Jai Yuu

Mitteametlikult parim Hiina restoran asub mõistagi Chinatownis. Vaadates tunglemist mõnekümne meetri kaugusel asuvas populaarsetesse reisijuhtidesse kantud restoranides, on lääne turistide ja inglise keele osakaal muidugi tagasihoidlik. Kuid kohalik hiina kogukond kipub eelistama just sealset toitu ja atmosfääri, mis tuleb meelde, millised Hiina restoranid paarkümmend aastat tagasi välja nägid.

Address: 85-89 Yaowarat Et Phanit Rd, Samphanthawong

Kongju

“World Luxury Hotels Awards 2013” tseremoonial tunnistati see parimaks hotellirestoraniks ning reisiajakirjad on seda viimased 13 aastat järjest valinud Bangkoki parimaks Korea restoraniks.

Ärge laske asukohast väga heas, ent üsna ettevaatliku interjööriga hotellis ehmata, restoranil on karakterit küllaga.

www.pprincess.com

Bangkoki parimatest katusebaaridest loe Estravelleri augusti-septembri numbrist.

Kuldkaart

- Soodustused Estraveli reisiteenuste tellimisel
- Kingitused kogutud boonuspunktide eest
- Eripakkumised ja soodustused rohkem kui 150 koostööpartnerilt

Kuldkaardiga kogutud boonuspunktide seisu saate kontrollida Estraveli veebilehel "Minu konto" süsteemis <http://www.estravel.ee/kuldkaart>.

Boonuspunktid kehtivad kaks aastat alates kontole laekumise kuupäevast.

Hedon Spaa

Restoran Raimond

Hedon Spaas on avatud restoran Raimond, mis asub Pärnu kuurordi ajaloolises mudaravila hoones. Restoran Raimond on kui omaette maailm, kus saavad oluliseks maitse, lõhnad, tekstuurid ja nautlemine. See on maailm, kus on lihtsalt mõnus olla. Restoran Raimond ootab lõuna ajal maitsvate roogadega ja õhtused naudingud restoranis loovad päevale täiusliku lõpu.

Raimondis on lihtne toit kohalikust toorainest, spetsiaalselt mereäärse restorani jaoks kasvatatud. Rannaliivale avanev terrass on kui loodud suvisteks romantilisteks kohtumisteks.

Püsisoodustus Kuldkaardiga: kogu à la carte menüü ja joogikaart -10%, v.a eripakkumised.

Lauri Laane / Konrad

Lauri Laane / Konrad

Restoran Konrad

Hotelli Palace restoran Konrad on ideaalne paik ärikohtumisteks ning lõuna- ja õhtusöökideks. Peakokk Rene Uusmehe eestvedamisel on restoran enda missiooniks võtnud Eesti kokakunsti edasiarendamise. Lähtutakse peamiselt erinevate ajastute mõjutustest Eesti toidukultuurile, samas hetkekski unustamata moodsaid tehnoloogiaid ja tavasid. Loomulikult peetakse silmas ka trende ja kohalikku puhast toorainet.

Restoran Konrad jätkab Hotell Palace hotellitubade sisekujunduses leiduvat tagasivaadet aastate 1917–1940 kaunistele kunstidele, kombineerides nii kirjanduse ja maalikunsti nüüdisaegse kokakunstiga.

Püsisoodustus Kuldkaardiga: kogu à la carte menüü 10% soodsamalt (v.a päevapakkumised)

Talleke ja Pullike

Talleke ja Pullike

Restoran Talleke ja Pullike kannab sellist nime lihtsal põhjusel – talleke on see, kellest peamiselt valmistatakse firmaroad, pullike on aga see, kellest tehakse vaimustavaid steike. Alati kõige värskemast ja kvaliteetsemast toorainest road valmistatakse traditsioonilises Hispaania Josperi söeahjus, mis tagab liha iseloomuliku ja suus sulava maitse. Lisaks ahvatlevatele steikidele pakutakse restoranis ka Usbeki köögi parimaid palasid. Neid valmistab päikselisest Taškendist pärit meisterkokk Laziz Azamov. Tema professionaalse käe all valmistatakse sellised road nagu näiteks plov, samsa, mantad, lagmani, šurpa, mastava, dimlama, lazzat ja palju muudki.

Restoran mahutab kuni 350 inimest. Väikeste küllastajate meelt lahutab vahva mängunurk

Püsisoodustus Kuldkaardiga: kogu menüü 10% soodsamalt

estravel

Imeline Tai

Soovid lõõgastuda valgetel liivarandadel või seilata türkiissinistel vetel, avastada põnevat veealust maailma või mängida hoopis golfi?

Tai parimad golfiväljakud ühe lõögiga

Hind ühele alates **2350 eurost.**

Järelmaks al 202 eurost/kuus.

Seikluslik ringreis Taimaal

Hind ühele alates **1349 eurost.**

Järelmaks al 122 eurost/kuus.

PereseiklusTais

Hind ühele alates **1149 eurost.**

Järelmaks al 104 eurost/kuus.

Matk Põhja-Tai mägedes

Hind ühele alates **499 eurost.**

Järelmaks al 45 eurost/kuus.

Vaata kõiki pakkumisi: www.estravel.ee/tai

Mustmiljon täidetud reisiunistust

24 h reisiabi 6 266 266, estravel@estravel.ee

Ristsõna

SURINAME PEALINN USA OSARIIK								JAAPANI (KADRI- ORGI) SIIFE- SONA	TOIMING INGL. K. MAANINA FLORIDA FOOLS.										
												LÄTI LINN EUROO- PIUM							
				SO...DI ROOTSI SUUSATAJA MATKA- MAJAKE		ARGEN- TINA MUSLIMITE PUHA- LINN		... DUCE, MUSSO- LINI MAGIST- RAAT		OMNI NOCTE FOOLA LINN SLU, SAKSAK									
				ALAVAINU REISI- SOIDUK ...NAR- LÄBEM								PEALINN EUROOP. ... LA VELLA							
				TARTU KANAL OMAAAN ...SAMMAS SOIDUK															
				KESK-AM. RIIK AJAKIRJ. PEALINN AASIAS														MÄO... TRANSP. SÖLM ...LORD KHAANI- RIIK	
				LÄÄMA OLUMPIA LINN 1952														AAFRIKA JÕGI SIIFE-SONA ...JÕE VAHENEV	
TITAAN AFGANIS- TANI PEALINN				EGIPTUSE VALITSEJA ...LOOD- NAVIGATS- SEADE															
				ALL NIPPON AIRWAYS AASIA FOOLSAAR														EUROOPA JÕGI LUIPOOR ...LA CÄRTE	
				INPONEE- SIA SAAR EESNIMI "UUS EESTI"															JAAPANI SADAMA- LINN RHODE ISLAND
				ROOTSI ÜLIKOOI- LINN TOKYO ENRNIMI															
				ANNO HEGIRAE USA LINN AAR PAPAGOI															MADAGAS- KARI LOOM PEALINN TEVERE KALLASTEL
				ERI- RUUM MATEERIA PASKAL															
				USA NÄITLEJA ...KOOP- AIRPORT NEON															OKLA- HOMA KULA PÕLVAM. SOBIMATU
				...BUSS, LÄTI SOIDUK NORD OREGON															
				ILLINOIS EL... ILMAST- NÄHTUS									INGLISSIA JÕGI TEIŠITI ...PAINA- SA						
				EXTRA- TERREST- RIAL JAAPANI OM-LINN															
				PRANTS- LINN ...SAA- RESTIK (ALASKA)															
													...SÄRK BRITI LAULJA SHĒERAN						
													EUROOPA MÄESTIK NÄITLEJA ...OREAL						

SAADA õige vastus 10. detsembriks 2014 rs@criteria.ee ja osaled loosimises, kus auhinnaks on 65-eurone Estraveli kinketšekk. Eelmise numbri ristsõna õigesti lahendanute seast sai Estraveli kinketšeki Marilyn Ivask. Palju õnne! Me võtame ise ühendust.

NUÜD ON ASAP

RX 450h Sports Executive 2015 erimudel

Maaailma armastatuima hübriidmaasturi RXi erimudel on nüüd saadaval piiratud koguses ja piiratud aja jooksul. Lisaks hinnatud Executive'i varustusele tuleb kaasa tasuta spetsiaalne erivarustuspakett. Kiire otsustusvõime tuleb praegu ainult kasuks.

SPORTS EXECUTIVE 2015 ERIMUDELPAKETT:

- 19-tollised eridisainiga valueljed
- F SPORT mudelist inspireeritud välisilme
- Mark Levinsoni helisüsteem
- Esiklaasinäidik
- Panoraamkatus või katuseluu

HINNAVÕIT ALATES

9 460 €

f Lexus Eesti

LEXUS.EE

LEXUS RX 450h

Hinnasoodustus kehtib RX 450h Sports Executive 2015 varustusega mudeli soovituslikust jaemüügihinnast lähtuvalt. Kuna edasimüüjad on vabad rakendama nimetatud mudelile erinevaid jaemüügihindu, võib tegelik hinnasoodustus erineda eeltoodust. Täpsemate kampaaniatingimuste osas informatsiooni saamiseks palume kontakteeruda Lexuse edasimüüjaga. Lexus RX 450h kombineeritud kütusekulu on 6,3 l / 100 km. Kombineeritud CO₂ emissioon on 145 g/km.

Peegeldus saabuvast talvehooajast

München alates **99⁹⁰€**

Olles valmis veidi teistsuguseks nädalakeseks, võid nautida kaasahaaravat jalgpalli Müncheni Bayerni kodustaadionil Allianz Arenal või sõita rongiga lähedalasuvatesse Austria Alpidesse suusapuhkusele. Müncheni külastamiseks soovitame aega varuda, sest kaunitel suurlinna hõnguga tänavatel jalutades kaob aeg lennates. Münchenit ei nimetata ilmaasjata maagiliseks – igaüks leiab sealt endale midagi seninägematut.

 ESTONIAN AIR

www.estonianair.ee